

Mlaš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo · svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2.

LETO XVI./STEVILKA 3

CELOVEC, DNE 16. JANUARJA 1964

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

CENA 2.— SILINGA

Ksaver Meško je zatisnil oči

Kot strela z neba nas je zadela vest, da je v nedeljo dopoldne umrl v slovenjegraški bolnici nestor slovenskih besednih umetnikov in eden izmed poslednjih literarnih ter generacijskih sopotnikov naše moderne Ksaver Meško.

Kot kmečki sin je bil rojen 28. oktobra 1874 pri Sv. Tomažu nad Ormožem. Gimnazijo je obiskoval v Ptuj in Celju. Nato je stopil v bogoslovje v Mariboru, poslednje leto pa je šel v Celovec, kjer je bil tudi posvečen (1898).

Služba ga je privedla kot kaplana v Škocijan v Podjuni, kot župnega upravitelja v Gnesau nad Trgom (Feldkirchen) in v št. Daniel nad Prevaljami, kjer je postal župnik.

Septembra 1906 se je preselil kot župnik k Mariji na Zilji blizu Beljaka. V prvi in drugi svetovni vojni je moral okusiti neusmiljeno preganjanje. O tem trpljenju je Meško napisal:

»V dnevih nesreče in bede, v dnevih, ko mi tare dušo obup, si mi edina podpora, edina tolažba ti, ljubezen do suete naše domovine, ljubezen do rodne grude, ljubezen do krajev, kjer sem brezskrbno deček igral prve igre s sodrugi svojimi, ljubezen do milega jezika slovenskega, v katerem mi je govorila v dneh mladosti, sreče in brezskrbnosti mati moja... Kako bi prenašal življenja pezo, ko me ne bi krepila misel, da človek ne živi le sebi, ne le zaradi samega sebe, ampak da živi domovini svoji, narodu svojemu.«

Preveč bi bilo, če bi na tem mestu naštevali Meškovo plodno pisateljsko delo. Tu naj omenimo samo dejstvo, da je začel pisati že leta 1898 za Mohorjevo družbo in ji je ostal zvest do svoje smrti. Bogata žetev Meškovega pisateljskega dela, ki je bila doslej raztresena po raznih listih in revijah, po že davno razprodanih knjigah, je dobila v Izbranem delu njegovih spisov, ki jih je izdala Mohorjeva družba, zaokroženo podobo.

Tako nam je Meško kot pesnik, pisatelj in dramatik postal bližji, njegova pisateljska podoba popolnejša in njegovo delo preglednejše.

Slovinci se klanjamo njegovemu spominu, v slovenski literaturi pa bo ostal njegov pisateljski genij za zmerom zapisan z zlatimi črkami!

Avstrija se je poslovila od kanclerja svobode

V sredo ob 20. uri je po več dneh nezvesti umrl v bolnišnici dunajskega predmestja Florisdorf predsednik avstrijske gospodarske zbornice in bivši zvezni kancler ing. Julius Raab, najmočnejša osebnost povojne avstrijske politike.

Julius Raab je bil rojen 29. novembra 1891 v nižjeavstrijskem mestu St. Pölten, v družini znanih arhitektov. Tudi sam je na dunajski Visoki tehniški šoli študiral gradbeništvo in je pozneje vodil na Dunaju ugledno gradbeno podjetje.

Skoraj vso prvo svetovno vojno je preživel kot oficir na soški fronti. Po vojni se je začel ukvarjati s politiko in je bil leta 1927 izvoljen za zveznega poslanca. Leta 1938 je bil minister za trgovino v zadnji Schuschniggovi vladi. Nacisti so Raaba, ki je bil oster nasprotnik Anshlusa odvezli vse politične in gospodarske funkcije in ga postavili pod policijsko nadzorstvo.

Takoj po vojni se je pojavil na političnem odru kot eden izmed najbolj aktivnih med nekompromitiranimi možmi avstrijske desnice in je odločujoče sodeloval pri ustanovitvi OeVP. Najprej je bil v Figlovi vladi minister za delo, potem vodja parlamentarne frakcije OeVP in od leta 1952 predsednik stranke.

Ze takoj po vojni se je izkazalo, da je Raab najmočnejša osebnost Ljudske stranke. Leta 1953 je bil poklican za kanclerja. Leta 1955 je skupaj s takratnim podkanclerjem Schärffom potoval v Moskvo, kjer je razpravljaj o sklenitvi državne pogodbe in dosegel konec desetletne četverne okupacije.

Julius Raab je zmerom zastopal mnenje, da je za našo državo nujno potrebno sodelovanje med obema glavnima strankama in je pomembno prispeval k ohranitvi koalicije. Zaradi bolezn in zaradi nesoglasij v stranki je leta 1961 odstopil kanclersko mesto dr. Alfonsu Gorbachu. Lani je nastopil na predsedniških volitvah kot kandidat Ljudske stranke.

Ko je zvedel za Raabovo smrt, je predsednik republike dr. Adolf Schärff izjavil: „Izgubili smo človeka, ki je od prve sve-

tovne vojne dalje imel v javnem življenju Avstrije važno vlogo, ki je dosegla vrhunec, ko je bil kancler, ko je bila sklenjena državna pogodba in ko so tuje čete zapustile Avstrijo.“

Avstrija žaluje za velikim državnikom, ki je posvetil vse svoje sposobnosti za razcvet avstrijskega ljudstva.

Pogrebne svečanosti

Čisto skromen pogreb si je želel pokojnik v svojem testamentu. Kljub temu pa je bil to pogreb, ki so ga deležni samo veliki državniki.

Na zadnji poti so spremljali pokojnega državnika: zvezni predsednik, vlada, člani parlamenta, deželni glavarji zveznih dežel, najvišja duhovščina in drugi.

Tisoči Dunajčanov so tvorili špalir, kjer se je pomikal pogrebni sprevod, da bi vsaj še poslednjikrat pozdravili s svojo navzočnostjo mrtvega bivšega kanclerja.

Žalna svečanost se je začela v cerkvi sv. Štefana s slovesno črno mašo, ki jo je bral nadškof koadjutor dr. Jachym. V kratkem nagovoru je orisal pomožni škof dr. Weinbacher pokojnikovo osebnost kot vzornega Avstrijca, ki je posvetil vse svoje življenje v dobrobit države.

Višek pogreba je bil na Trgu junakov, kjer so pokojniku izkazali vojaški zvezne vojske zadnjo čast.

Pogrebni sprevod je šel potem skozi zunanja mestna vrata na glavno pokopališče. Od pokojnika se je poslovil v srce segajočem govoru deželni glavar ing. Figl, ki je med drugim tudi dejal: „Potrudili se bomo tvojo zadnjo prošnjo rdečo-belo-rdečo zastavo imeti zmerom pred očmi in našo lepo Avstrijo čuvati kot zavetišče svobode. To ti zatrjujem ne samo jaz in vsi, ki so te spremljali na zadnji poti, ampak tudi cela Avstrija, ki žaluje ob tvojem grobu.“

Hudi nemiri ob Panamskem prekopu

Krvav spopad, ki je divjal konec minulega tedna ob Panamskem kanalu med panamskimi študenti in ameriški vojniki, je terjal po dosedaj potrjenih poročilih 31 mrtvih in skoro 400 ranjenih. Med mrtvimi so tudi 3 ameriški vojniki.

Uradni predstavnik ministrstva za vojsko ZDA je objavil o nemirih v Panami posebno sporočilo. Dejal je, da so ameriške vojaške sile na področju Panamskega prekopa nastopile proti panamskim študentom šele na zahtevo civilnih oblasti v območju prekopa.

Agencija AFP poroča, da uradno ameriško sporočilo o demonstracijah opozarja, da so straže na vходу v kanalsko cono v petek popoldne dovolile vstopiti neki skupini panamskih študentov, ki so na jambor pred zgradbo ameriške univerze dvignili panamsko zastavo. Pod zaščito policije so študenti pozno zvečer zapustili to področje. Tedaj pa je pod okriljem mraka prodrla preko meje nova skupina študentov, ki so začeli demonstrirati, uničevati parkirana vozila in so poškodovali več trgovin in hotelov. Sporočilo pravi, da so si policijske sile prizadevale obvladati demonstrante s solzilnimi bombami in strelnim orožjem. Ker pa policiji kljub temu ni uspelo vzpostaviti reda, je poveljnik ameriških čet prevzel kontrolo v svoje roke in takoj razglasil obsedno stanje ter pozval vse

osebe, ki ne prebivajo v območju prekopa, da ga zapuste.

V Washingtonu poudarjajo, da so vprašanje suverenosti nad ozemljem Panamskega prekopa dokončno rešili šele januarja lani. Panami so končno priznali suverenost na področju prekopa, hkrati pa imajo tudi ZDA „večno“ pravico posesti in nadzorstva.

Panamski predsednik Chiari je demantiral trditve, da so panamske oblasti zahtevale posredovanje ameriških čet proti demonstrantom, in obtožil ameriškega vojaškega poveljnika, da je ukazal streljati na panamske študente.

Panamski zunanji minister Galileo Solis je v izjavi ameriškemu zunanjemu ministru Deanu Rusku sporočil, da ima njegova država po spopadih v coni Panamskega prekopa za potrebno, da pretrga odnose z Washingtonom. Na zahtevo Paname so sinoči sklicali nujno sejo Varnostnega sveta. Seja je trajala tri ure. Na brazilski predlog je Varnostni svet pooblastil svojega predsednika, bolivijskega delegata Renana Castilla Justiniana, naj apelira na vladi ZDA in Paname, da najnujnejše ukre-

Sožalje koroških Slovencev

Brzjavka kanclerju Gorbachu

„Ob smrti bivšega zveznega kanclerja ing. Julija Raaba naše sožalje! Sprejmite na dan pogrebnih svečanosti zagotovilo, da bomo tudi koroški Slovenci zvesto čuvali oporoko kanclerja Raaba s tem, da se bomo vedno zavzemali za blagor naše avstrijske domovine.“

Celovec, 14. januarja 1964.

Narodni svet koroških Slovencev

ZADNJA VEST:

V torek, dne 14. januarja, so se Slovenje-gradčani poslovili od nestorja slovenskih književnikov Frana Ksaverja Meška in ga odpeljali na Sele pri Slovenjem Gradcu, kjer so ga v sredo, 15. januarja, pokopali.

- K R A T K E V E S T I -

● **Francoska podpora Alžiru.** — Francoski proračun za leto 1964 predvideva, da bo Alžir prejel podpore v znesku 8000 milijonov frankov. Alžirci nujno potrebujejo francoski kapital za industrializacijo, za poklicno izobraževanje zaostalih delavskih množic ter za kritje trgovinske bilance. Alžirci morajo iz notranjepolitičnih razlogov čimprej uresničiti gospodarski načrt za veliko Kabilijo, kar potrjuje nedavna vstaja Berberov.

● **Leningrajski nadškof Nikodem** je bil letos pri božični polnočni maši v katoliški cerkvi sv. Ludvika v Moskvi. Nadškof Nikodem je zastopal moskovskega patriarha Alekseja. Izrazil je tudi željo, naj bi se katoliški duhovnik, ki upravlja cerkev sv. Ludvika, udeležil polnočnice v Leningradu, ko bodo pravoslavni obhajali svoj božič.

● „Euror“ naj bi se imenovala po francoskem predlogu denarna enota, ki o njej trdijo, da jo bodo nekoč uvedli v vseh deželah Skupnega trga. Zloženko sestavlja kratica za „Europe“ in francoska beseda „or“ (zlato).

● **Specialisti Scotland Yarde** mrzlično iščejo aktovko, ki jo je visok uradnik britanskega notranjega ministrstva pozabil v oddelku lokalnega vlaka. Najpomembnejši dokument v aktovki je baje seznam v Angliji živčih tujcev, ki veljajo za sumljive, razen tega pa je v njej več ključev za šifrirana sporočila.

● V splošni bolnišnici v Denverju v Coloradu ZDA so z uspehom presadili na 16-letnega mladeniča, čigar ime je ostalo neznan, obist babuina (opice). Zdravstveno stanje mladeniča je zadovoljivo. Gre že za tretjo presaditev ledvic, ki jo je v tej bolnišnici izvršila ista skupina kirurgov.

● **Neko britansko podjetje** je kupilo patent za stroček, ki meša igralne karte. Ker aparat karte tudi deli, bo kvatopircem prihranjen vsak napor — tudi poskus sleparije.

neta vse potrebno za premirje in za prenehanje prelivanja krvi.

Konflikt med Panamo in ZDA mirno rešen

Medtem pa poročajo iz Paname, da so na pobudo Organizacije ameriških držav (OAD) rešili spor med Panamo in ZDA na miren način.

Na obeh straneh so mnenja, da je nespametno še nadalje zaostrovati položaj ob Panamskem kanalu. V ta namen bodo ustanovili petčlansko komisijo, ki bo izdelala mirovne določbe, v kateri bodo zastopane obe strani.

Združene države so pripravljene dovoliti, da sme viseti poleg ameriške zastave na vseh javnih poslopih in ustanovah ob Panamskem kanalu tudi panamska zastava.

Politični teden

Po svetu . . .

ZIDOVCI SE RUSIJO . . .

Iz vsega sveta še vedno slišimo odmeve v zvezi z romanjem svetega očeta Pavla VI. v Sveto deželo. Ti odmevi in glasovi so v glavnem zelo pozitivni, saj večina tudi najvplivnejših svetovnih časopisov in politikov brez ozira na to, kakšen nazor sicer zastopajo do katoliške Cerkve, pripisuje temu dogodku izreden pomen.

Zlasti važno je dejstvo, da je papež Pavel VI. dosegel v manj kot treh dneh diplomatski uspeh, ki se ni posrečil zastopnikom Združenih narodov dolgi petnajst let: dosegel je, da so zopet enkrat odprli nesrečno železno zaveso, ki deli Palestino v dva dela, in v zvezi s tem je dosegel tudi zmanjšanje nezaupanja med različnimi veroizpovedmi. Sicer so po njegovem odhodu zopet zaprli takozv. „megiddska vrata“, ki tvorijo prehod na sicer nepropustni zavesi oz. meji med Jordanijo in Izraelom, vendar se po svetu slišijo glasovi, da to odprtje ob priliki papeževega obiska ne bo ostalo brez ugodnih posledic za zmanjšanje napetosti med tema dvema državama.

Vključ temu, da je sveti oče stalno podarjal izraziti romarski značaj njegove poti v Sveto deželo, so vendar za to romanje nehoté hkrati značilni trije dogodki, ki so verjetno izrednega pomena: sestanek Pavla VI. z jordanskim kraljem Huseinom; prvi obisk enega od papežev v judovski državi; sestanek Pavla VI. z grško-pravoslavnim patriarhom Atenagorom.

V zvezi s sestankom papeža in malega jordanskega kralja Huseina poudarjajo, da se je na ta način kraljev položaj bolj utrdil, saj velja odslej naprej kot „prijatelj svetega očeta“. S tem dejstvom bo moral v bodoče računati tudi egiptovski predsednik Nasser, ki je v zadnjih letih ponovno poizkušal v arabskem svetu zapostavljati krščanski element in dajati prednost vseislamskemu gibanju.

Po pozdravu izraelskega predsednika Salmana Shasarija, ki se je pri tem v precejšnji meri posluževal zlasti svetopisemskih izrekov, je Pavel VI. med drugim v obrambo pokojnega papeža Pija XII. zavrnil očitke, češ da ta ni za časa druge svetovne vojne nič storil v obrambo judov.

V verskem pogledu je seveda predstavljal sestanek enega od papežev z najvišjim poglavarjem grško-pravoslavne Cerkve — prvi po cerkv. koncilu v Firencah in Ferrari (l. 1439) — kot tudi razgovori papeža z najvišjimi predstavniki vzhodnih Cerkv višek romanja Pavla VI. Seveda bi bilo še preuranjeno misliti, da bo temu kmalu sledilo zedinjenje ločenih Cerkv s katoliško. Toda že to zblizanje in možnost, da bodo pri tretjem zasedanju sedanega vesoljnega cerkvenega zbora v Vatikanu navzoči tudi opazovalci pravoslavnih Cerkv, sta gotovo svetovnozgodovinskega pomena na potih krščanski edinosti.

SPORI NA CIPRU,

ki jih še vedno niso mogli odstraniti in poravnati, ne ogrožajo le zadnjega britanskega vojnega oporišča v vzhodnem delu Sredozemskega morja, temveč tudi z veliko muko vpostavljenega mirno sožitje med Grčijo in Turčijo. Ciprskemu predsedniku sedaj nikakor najbrž ni bilo prijetno pri srcu, ko je bil tako rekoč prisiljen poklicati na pomoč Angleže, proti katerim se je prejel več let. Ta korak je pač storil, ker ni videl drugega izhoda, če hoče na Cipru zopet imeti red in mir. Kajti avtoriteta in oblast mešane grško-turške ciprske vlade je padla že prvi dan spopadov med obema narodnostma.

Ti spopadi med Grki in Turki (katere so, mimogrede povedano, Angleži že l. 1960 — ob predaji oblasti na Cipru — škodoželjno napovedovali) so posledica nestrpnosti med obema narodoma in njune politično-upravne nezrelosti. Kajti ta otok je bil od l. 1191 (ko ga je Bizantincem vzeli angleški kralj Rihard Levjerski ob priliki 3. križarske vojne) pa do l. 1960 stalno pod tujo oblastjo (križarji, Benečani in Turki).

Takojšnja intervencija atenske (grške) in ankarske (turške) vlade (ki sta obenem z Vel. Britanijo sopolisniki ciprske pogodbe) v sedanjem sporu bi verjetno preprečila prelivanje krvi. Tega pa v danem položaju ni bila zmožna ne ena ne druga, kajti Grčija ob izbruhu spora sploh ni imela prave vlade, ki bi odločala. v Turčiji pa je

vlada predsednika Ismeta İnönüja ravno takrat prestajala hudo krizo.

Angleži, uvidevši nevarnost položaja, so odposlali v Nikozijo (glavno mesto Cipra) svojega ministra za dominione (kajti tudi Ciper je ostal v zvezi britanskih dominionov) Duncana Sandysa. Njegova prva naloga je bila preprečiti oborožen vojaški poseg grške in turške vojske v ta spor. Kajti to bi pomenilo konec NATO-obrambe v vzhodnem Sredozemlju. To so takoj uvideli tudi Sovjeti in so hoteli tudi tu „pristaviti svoj lonec“: ker pa so Turki bolj antikomunistično usmerjeni kot Grki, je Moskva začela podpirati Grke z vsemi sredstvi rdeče propagande, vključ temu da je turška narodnost na Cipru v manjšini in ima kot taka manj pravic kot Grki.

Ministru Sandysu se je po daljših pogajanjih le posrečilo, da so sestavili skupno grško-turško posredovalno komisijo. Seveda pa bo morala tudi ta pohiteti z delom, kajti vsak nadaljnji strel bi sporazum še bolj onemogočil.

Drugi dogodek, ki je pretekli petek obrnil nase pozornost sveta, so

NEMIRI V PANAMI

v Srednji Ameriki, ki so zahtevali že 31 smrtnih žrtev in nekaj sto ranjenih. Kot znano, je cona ob Panamskem prekopu (dolga je 78 km), ki leži v tej državi, pod upravo ZDA, ki skrbi tu za red in za brezhibno delovanje kanala in njegovih naprav.

Povod za spor oz. nemire so bile zastave ZDA, ki so jih panamski študentje strgali in zažgali; dalje so napadali severnoameriške prebivalce in vojake ter hoteli vdreti v upravno poslopje ZDA. Trdi se, da so povzročitelji spora komunisti oz. pristaši kubanskega rdečega diktatorja Fidel Castra.

Panamska država je prekinila diplomatske stike z ZDA in zahteva, naj zapustijo kanal, ki naj preide v oblast Paname, ali pa naj dovolijo, da preide pod mednarodno upravo. Tudi Varnostni svet pri Zvezi narodov je v soboto v izredni seji obravnaval ta spor. Zastopnik ZDA poslanik Stevenson je članom Varnostnega sveta obrazložil položaj in izjavil, da so ZDA pripravljene storiti vse možne ukrepe, da se ta spor uredi v obojestransko zadovoljstvo.

Večina zahodnih politikov in časopisja zagovarja stališče in ravnanje ZDA, ki so svoječasno s pogodbo prevzele od Paname ureditev in upravljanje tega kanala, za kar dobiva Panama veliko letno denarno odškodnino. Glasilo sovjetske KP pa se je, razumljivo, tudi tu postavilo na stran uporniških elementov in proglasilo ZDA kot „napadalca in povzročitelja krvoprelitja“.

ITALIJANSKI SOCIALISTI V RAZCEPU

V soboto je prišlo v Rimu do razcepa v italijanski socialistični stranki Pietra Nennija, kar je politična javnost doma in v svetu že nekaj časa pričakovala. Ta stranka je bila, kot znano, že dalj časa deljena v dve skupini: v bolj umerjene socialiste z dosedanjim glavnim tajnikom in sedanjim ministrskim podpredsednikom Nennijem na čelu ter v njeno levo krilo pod vplivom prokomunistov.

Vodja levega krila Tullio Vecchiatti je na sobotnem zborovanju objavil izstop njegovih somišljenikov iz dosedanje stranke in ustanovitve nove, ki se bo imenovala „Socialistična stranka proletarske enotnosti“. V Rimu krožijo govorice, da je novi stranki „botrovala“ tudi kitajska KP, ki ji je hkrati ponudila podporo v znesku okoli 26 milijonov šil.

Nennijevi socialisti so pri zadnjih volitvah imeli 87 članov v poslanski zbornici in 44 v senatu. Po vstopu Nennija v sedanjo vlado „krščanske levice“ predsednika Alda Mora je prišlo v stranki do sporov med nekoliko bolj umerjeno večino in med skrajnimi levičarskimi socialisti. Pri vprašanju zaupnice novi Morovi vladi je od gornjih 87 oz. 44 članov glasovalo proti skupno 38 članov. Italijansko politično javnost sedaj zanima, koliko od teh jih bo pristopilo k novoustanovljeni stranki.

PRVA POSLANICA PREDSEDNIKA JOHNSONA

Po določilih ustave ZDA je vsakokratni predsednik dolžan od časa do časa poročati pred Kongresom o položaju države oz. naroda in predlagati ukrepe, ki jih je po njegovem mnenju potrebno izvesti.

To je Johnson storil prvič, odkar je pred-

sednik, prejšnjo sredo pred obema domoma Kongresa. V svoji važni poslanici je objavil deset točk za ohranitev miru na svetu. Med drugim je izjavil tudi sledeče: „Združene države Sev. Amerike naj bodo vojaško in gospodarsko toliko močne, da bodo mogle vojno dobiti; na drugi strani pa dovolj razumne, da bodo znale vojno preprečiti. Mi nikakor ne bomo nastopili kot napadalci; morebitne napade pa bomo znali odbiti.“

Omenil je tudi, da se bodo ZDA še naprej skupno s svojimi zavezniki trudile, da bi prepad med Vzhodom in Zapadom čim bolj zmanjšali. V tej zvezi je najavil, da bodo ZDA ukinile štiri atomske reaktorje za pridobivanje plutonija in vrsto vojaških naprav ter zmanjšale pridobivanje urana za eno četrtino. Hkrati je pozval komunistične vlade, naj storé isto.

Govoreč o notranjem politično-gospodarskem položaju je objavil znižanje proračuna za 500 milijonov dolarjev. Nadalje je poudaril, da bo treba izvesti nekatere reforme tudi na socialnem področju. Izrekel je tudi sledeče pomembne besede: „Naš končni cilj je svet brez vojne; svet v katerem bodo imeli pravo pot gibanja preko vseh mej vsi ljudje, vse dobrine in ideje!“

POLITIČNA DEJAVNOST NA VZHODU

tudi v teh mrzlih, prazničnih dneh ni mirovala. Prejšnji teden se je kar nekako nenapovedano pojavil sovjetski ministrski predsednik Hruščev na Poljskem pri tajniku poljske KP Gomulki, ki ga je sprejel v svojem zasebnem dvorcu nekje na deželi. Pretekli petek in soboto pa je bil v Moskvi „na raportu“ vzhodnonemški državni predsednik Ulbricht. V berlinskih diplomatskih krogih so mnenja, da je medbožična „odjuga“ v Berlinu mogoče prišla na pobudo Moskve.

. . . in pri nas v Avstriji

SPLOŠNA ŽALOST

je pretekli teden navdala vso našo državo, ko so ljudje v sredo, 8. januarja, zvečer zvedeli, da je umrl bivši zvezni kancler inž. Julij Raab. Umrli je mož in državnik, kateremu je druga avstrijska republika dolžna večjo hvalo kot kateremu koli drugemu vplivnemu avstrijskemu politiku in državniku po letu 1945.

Veliki pokojnik je točno pol stoletja posvetil svoje življenje in delovanje svoji domovini in narodu. On se nikoli ni ustrašil ovir in težav, ki so se mu stavile na poti pri njegovem delu za blagor Avstrije. Njegove velike vrline mu radi priznavajo tudi politični nasprotniki. Tako je vodja avstrijskih socialistov podkancler dr. Pittermann izjavil v svojem spominskem nagovoru po pokojnikovi smrti:

„Skupno z njegovimi osebnimi in političnimi somišljeniki objokujejo tudi avstrijski socialisti veliko izgubo, ki je zadel našo domovino s smrtjo inž. Julija Raaba. On je bil sicer političen nasprotnik socialistov, vendar pa ni nikoli izgubil izpred oči naše skupne domovine Avstrije — tudi tedaj ne, ko je bila za nekaj let izbrisana s političnega zemljevida. Po letu 1945 pa je z vso žilavostjo zastavil svoje sile za obnovo svobodne Avstrije in za njen skorajšnji gospodarski dvig, in vse to z ramo ob rami s svojimi nekdanjimi političnimi nasprotniki . . .“

ZNIZANJE VOJAŠKEGA ROKA

Državni tajnik v avstrijskem obrambnem ministrstvu Rösch je tik pred Božičem objavil predlog, po katerem naj bi dosedanjí obvezni vojaški službeni rok znižali in sicer od devet na šest in pol meseca. Ta predlog je tako doma kot tudi deloma v inozemstvu vzbudil nekoliko začudenja. Tako piše med drugim „Neue Zürcher Zeitung“ nekako zaskrbljeno: „Uresničitev tega predloga bi v dejanju pomenila zmanjšanje avstrijske obrambne moči.“

Na drugi strani pa Rösch opravičuje svoj predlog, češ da ne gre za dvainpolmesečno skrajšanje roka, temveč dejansko le za 14 dni. Po njegovem predlogu naj bi namreč vojaške obveznike po odslužitvi roka klicali nato na orožne vaje in sicer trikrat po 14 dni do njihovega 36. leta starosti. To bi bilo važno že zaradi tega, da bi se bolje upoznali s stalno se izpreminjajočo bojno taktiko in z novimi vrstami orožja. Kajti kaj pomaga veliko število rezervistov, ki pa v teku let niso več dosti vajeni orožja in bojne taktike!

Istega mnenja so tudi ostali zastopniki SPOe v vladi in parlamentu. Ker bi se vo-

SLOVENC

doma in po svetu

Otvoritev letališča na Brniku

24. decembra lanske leto je bila na Brniku, med Kranjem in Ljubljano, slovesna otvoritev moderne mednarodnega letališča, kjer bo odslej tudi sedež slovenske letalske družbe Adria Aviopromet (AA). Letališče ima veliko betonsko pristajalno stezo, kjer lahko pristanejo tudi največja letala. Po otvoritvi je poletelo v zrak prvo letalo in odletelo v Alžir. Zaenkrat je do letališča najboljša avtomobilska pot tista, ki vodi na Brnik iz Kranja.

Jubilejno leto Slovenske matice

Pomemben jubilej ima letos slovenska kultura — poteka 100 let, odkar je bila ustanovljena knjižna založba „Slovenska matica“. Ustanovni občni zbor „Slovenske matice“ je bil sicer maja 1863 leta, poseben tedanjí „cesarski patent“ pa jo je priznal komaj februarja 1864 leta. Ker pa je „Slovenska matica“ izdala svojo prvo knjigo — Narodni koledar — že decembra 1864 leta, bodo zato tudi osrednje prireditve v znamenju stoletnice „Slovenske matice“ v decembru. Odprli bodo spominsko razstavo, izšlo pa bo tudi nekaj književnih del. Slovenska matica je založba, ki izdaja razna kulturna dela in sicer na višjem nivoju.

Sto let dočakal v Ameriki

V decembru je v slovenski naselbini St. Clair v Clevelandu dočakal 100 let življenja Matija Jurčič, doma iz Istre. Žena mu je umrla pred 40 leti in nima nobenih drugih sorodnikov razen lepega števila prijateljev. Delal je na raznih krajih, a najbolj se spominja svoje službe pri mestni elektriki delavnic. Dopisnik „Ameriške domovine“ se je oglasil pri njem in je iz razgovora s to slovensko korenino daleč v tujem svetu spoznal, da je še pri trdnem zdravju, pri močni volji in vselem razpoloženju. Bolan je bil stoletnik Matija v svojem dolgem življenju zelo malo. Hrana je vsaka dobra, samo da je okusno pripravljena. „Mora biti dobro skuhan“, je dejal, „moja žena je bila odlična kuharica, saj je kuhala za svatbe in druge slavnostne prilike.“ Najraje se hrani v šornovi restavraciji, zna si pa tudi sam skuhati. Z rojakom Hribarjem, 14 let mlajšim od njega, imata namreč dve sobi in kuhinjo, kjer si tudi kuhata. Za pljačo Matiji ni bilo nikoli dosti, kadil pa je vedno. Še danes pokadi po en zavitek Camel cigaret na dan.

Ko smo ga vprašali, kaj mu je posebno pri srcu, kaj ima rad, kakšno vreme mu ugaia, je dejal, da ima rad vse, kar Bog da, kar je On ustvaril in kar mora biti. Rad ima tudi sneg, „saj je tako lepo bel.“ Rad posluša radio, ni pa navdušen za televizijo. „Meni so prijatelji in prijetna družba ljubši,“ je dejal Matija.

Matija tudi vestno izpolnjuje svoje verske dolžnosti. Vsako nedeljo ob desetih je pri Sv. Vidu pri sv. maši. Pravi, da zelo rad živi, samo da ga nič ne boli. Rad gre tudi v Slovenski narodni dom na St. Clair Ave., kjer ga imajo radi. Za svojo stoletnico si ne želi drugega kot zdravja. Rad tudi bere.

Vsak dan pride v uredništvo po „Ameriško Domovino“ ne glede na vreme ali počutje.

jaški proračun moral še bolj zvišati, če bi pri sedanjem službenem roku hoteli obveznike nekajkrat pozvati na orožne vaje, na kar pa oni ne pristanejo, zato so mnenja, da bi res bilo bolj pametno, znižati obvezni službeni vojaški rok, zato pa pozneje klicati obveznike na orožne vaje. Kakšen bo končni izid tega, se še ne ve.

PODRŽAVLJENA PODJETJA,

ki spadajo neposredno pod upravo urada zveznega kanclerja (oddelek IV, njegov vodja je podkancler dr. Pittermann), še vedno povzročajo avstrijskim politikom skrbi in sive lase. Verjetno bo o tem govora še ta teden. Včeraj je bila prva seja sveta za podržavljena podjetja. Jutri pa se bo sestel odbor 14-ih za podržavljeno industrijo.

Pri teh posvetovanjih bo predložen osnutek podkanclerja dr. Pittermanna o preosnovi in preureditvi podržavljenih industrijskih podjetij. Po tem osnutku naj bi bila ta podjetja razdeljena v sedem skupin, ki bi bila medsebojno kolikor toliko samostojna; zaradi boljšega uspevanja in da bi bila aktivna, naj bi bilo v vsaki skupini eno tako podjetje, ki je finančno dovolj trdno.

Tej spremembi oz. preosnovi pa se zastopniki iz OeVP odločno upirajo in so že pred dnevi predložili svoj načrt o reorganizaciji teh podjetij. Izgleda, da bodo razprave o tem precej ostre in nekatere politiki se bojujejo, da se ne bi ob nedežnem sporazumu razbila dosedanja politična koalicija med OeVP in SPOe.

Ves Jeruzalem je bil pokonci!

(Posebno poročilo za „Naš tednik“ — iz Jeruzalema)

Ko vam to pišem, poslušam po radiu (televizije namreč še nimamo) odhod in slovo sv. očeta Pavla VI. iz Svete dežele. Kakor ob prihodu tako ob odhodu se je zbrala velika množica, večinoma muslimanov. Kralj Hussein, ves kraljev dvor, celo mesto Aman, preprosti beduini iz puščave in šejki, bi rekli ves muslimanski in krščanski svet v tem predelu se je zbral, da se v hvaležnosti še enkrat poklonijo sv. očetu in se mu zahvalijo, da jih je obiskal. Bil je prisrčen sprejem v središču muslimanskega sveta, še bolj prisrčno pa je bilo slovo. Sveti oče se hoče posloviti od vsakega, ne prestando blagoslovja in preden stopi v kabino letala še enkrat njegovo oko preleti vso to deželo, na široko razprostire svoje roke in daje blagoslov, zadnji blagoslov. Čudno globok vtis je naredil sv. oče na ta mohamedanski svet! Kot otroci so se s solzami v očeh poslovili od njega kakor od svojega lastnega očeta. Bilo je, kot da je sonce milosti božje zasijalo v ta muslimanska srca. Bil je obisk milosti božje. Morda pomenja ta obisk začetek nove dobe za ta arabski svet...

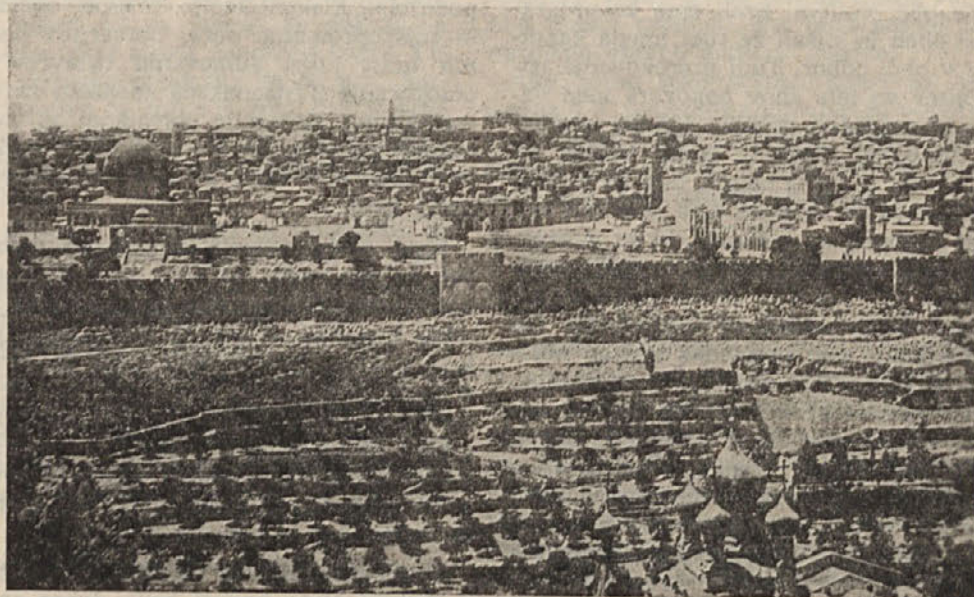
Kakšno je bilo romanje Pavla VI. v Sveto deželo? Bilo je gotovo v načrtu božje Previdnosti in sadovi se bodo pokazali šele v bodočnosti. Arabci pravijo ob vsaki priliki: „Bog je velik, hvaljen Bog za dobro in hudo, ker vse prihaja od Njega.“

Sveta dežela se pričinja šele ob Jordanu. Ko se je sv. oče 4. januarja pripeljal do te svete reke, ki jo je Jezus posvetil s svojim krstom, je papež izstopil iz avtomobila, šel dol do obale in reko blagoslovil. Ustavil se je nato v Jerihi, kjer ga je pozdravila prva krščanska občina. Peljal se je nato po novi cesti, ki pelje iz Jerihe v Jeruzalem, vendar je pri tem lahko še videl kraj, kjer je po starem izročilu bila tista gostilna, ki jo omenja Jezus v priliki o dobrem Samaritanu. Stara rimska cesta, kjer je Jezus hodil, je še delno ohranjena, vendar ni več v rabi. Cesta se vije navzgor po takozvani judovski puščavi, ki jo tvorijo goli griči, med katerimi se vidijo tu in tam beduinski šotori. Druga postaja, kjer se je sv. oče ustavil, je bila Betanija, vasica Marije, Marthe in Lazarja. Ohranjen je še grob Lazarjev in Arabci imenujejo ta kraj po njem „Lazarija“. Večinoma prebivajo tu sedaj mohamedanci, po rodu Arabci, ki pa so se ob tem prihodu svetega očeta vsi zbrali, da ga vidijo in pozdravijo „Kidis baba“, kar je po naše „sv. oče“. Deklice so imele v rokah bele globe, ki so jih izpustili v zrak ob njegovem prihodu.

Ves Jeruzalem je bil medtem že zbran od od dveh popoldne dalje pred vrati, skozi katere pelje cesta iz Damaska v sveto mesto. To so „damaščanska vrata“. Bril je mrzel veter z vzhoda. Vse mesto je bilo okrašeno z državnimi jordanskimi in papeškimi zastavami. Prihod je bil napovedan ob

štirih, vendar je sv. oče prispel pred damaščanska vrata šele nekaj pred peto uro popoldne, ko se je sonce že poslavljalo na zapadu.

K sprejemu je prišel tudi glavni verski predstavnik muslimanske vere. Vsi Jeruzaleščani brez razlike so hoteli videti „Kidis baba“ in so mu hoteli izkazati prisrčen sprejem. V načrtu je bilo, da pride papež v slovesni procesiji od damaščanskih vrat

Pogled na Jeruzalem z Olske gore

Zadnji dnevi življenja pisatelja Meška

Prvotno je bil naslov tega članka „Pri našem Ksaverju Mešku“. Kakor, da bi slutili, da so mu šteti dnevi življenja. Članek je bil že natisnjen in smo sedaj spremenili samo naslov.

Vendar bo naše brave po vsej slovenski zemlji ravno sedaj ob smrti našega ljubljene Meška zanimalo še bolj, kako je pisatelj živel in mislil z vsem srcem in dušo v zadnjih dneh svojega življenja samo za slovensko ljudstvo.

Jože Snoj popisuje v ljubljanskem „Delu“ 29. decembra lani, kako ga je obiskal v fari Sele pri Slovenjem Gradcu in pravi med drugim tudi tole:

Pisatelj Ksaver Meško še vedno misli in živi za naše slovensko ljudstvo, čeprav ga težijo visoka leta. Še vedno je v svoji fari Sele pri Slovenjem Gradcu in opravlja, kolikor more, svoj poklic. Jože Snoj popisuje v ljubljanskem „Delu“ 29. decembra, kako ga je obiskal in pravi tudi tole:

„Potrkamo na vežna vrata pri pisatelju, ki je pred kakim mesecem in pol stopil v devetdeseto leto svojega življenja. Ko stojimo pred farovžem, iz katerega Meško še vedno upravlja svojo župnijo, ko prisluškujemo oklikavanjem kanje v visokem nebu in škrtnje oddaljene žage, kot da pritiskamo ušesa na zateglo samoto, mi postane ja-

do Tretje postaje križevega pota in da od tod opravi sveti križev pot do cerkve Božjega groba. Ko tu sonce zaide, se hitro zmračí. Ulice so ozke in gre pot najprej navzdol po terapejski dolini, potem ob Peti postaji se pa stalno dviga do Kalvarije. Arabski vojaki so stali na obeh straneh ceste, vendar preozka starodavna damaščanska vrata so bila prva ovira, da se je tisočglava množica le počasi prerila skozi. Nihče ni mislil in pričakoval, da se bo že tu vse zmešalo in zaustavilo. Mi smo mislili na slovesen sprejem, vendar bila je božja vo-

(Dalje na 8. strani)

Praznik na gimnaziji

V sredo, dne 8. januarja popoldne so se dijaki in profesorji Državne realne gimnazije in gimnazije za Slovence zbrali v telovadnici, da proslavijo na primeren način veseli dogodek imenovanja nadzornika g. dr. Valentina Inzka. V pozdrav gostu, ki je prišel v spremstvu nadzornika za verouk prelata g. dr. Rudolfa Blümla ter predsednika Združenja staršev g. dipl. trg. Janka Uranka, je najprej zapel dijaški zbor avstrijsko državno himno, nato pa je g. ravnatelj dr. Joško Tischler poudaril pomen tega imenovanja ter dejal, da je ta korak naprej predvsem priznanje resnega dela vse šole; s tem je naša šola v trojici dijakov — profesorji — nadzornik šele postala popolna. G. dipl. trg. Janko Urank je v kratkih besedah poudaril zaupanje staršev v to šolo, katere resno delo je dobilo s tem priznanje. Nato se je zahvalil g. nadzornik dr. Valentin Inzko za prisrčni sprejem ter za zaupanje in obljubil, da bo storil vse, kar je v njegovih močeh, za dobrobit mladine, ki je bodočnost. Prosil pa je pri tem g. ravnatelja za krepko pomoč. Proslavo sta okvirili dve pesmi.

Popoldan je zaključila kratka konferenca vsega profesorskega zbora z g. ravnateljem in obema nadzornikoma na čelu. V prijetni družabnosti je izzvenel ta šolski praznik.

mi, papirji in svetimi podobami. Valovna dolžina je naravnana na Celovec, kolesa pa ne premika, že zaradi oči ne...

Na kupu papirjev je še nedotaknjena pošiljka enega izmed zvezkov njegovih izbranih del, ki jih je založila Celjska Mohorjeva družba — o ja, denarja je še kar nekaj bilo, pa ga ni bilo težko razdeliti: nekaj med sorodnike, da se potem ne bodo pipali zanj, nekaj pa je naloženega, pristavi z mirnimi, zvravnanimi potezami v dobročutnem obrazu, za prostorček ob cerkvi, za pogreb.

Z mladeniško zateglim „heccem“ priključijo gospodinjo. Ta nam prinese steklenico z žganjem in potico na krožniku. Potem nam še veliko pripoveduje: kako so ga med prvo svetovno vojno Nemci na Koroškem obdolžili vohunstva, češ da iz zvonika čez hrib daje znamenja Italijanom; kako ga je pesnik Aškerc svaril pred bohemskim Cankarjem, katerega se je resda začel bati in nikoli v življenju z njim ni osebno spregovoril; kako je v Stični, kamor se je med vojno zatekel z juga, spoznal partizane; kako mu je trda šla v narodno obrambnem boju na Koroškem in še o tem in onem.

Potem se sklenemo slikati še pred hišo. Poprimemo za voziček. Gospodinjo priteče za nami in prinese pisatelju klobuk, črn s širokimi, navzgor zavihanimi kraji. Čez sončen hrib res veje vlažen jesenski veter. Pa tudi, da se pleša pokrije, se gizdavo pošali pisatelj, in ne posreči se nam ga ujeti v lečo, ne da bi to opazil ter si pripravil izraz. Brž zatem pa se v njegovi delovni izbi in spalnici hkrati poslovimo od njega. Tako je pač življenje... Potem mu skozi okno od zunaj še enkrat pomahamo v slovo, ko že spet sedi ob nedokončanem pismu. Ne opazi nas več. Tudi poprej, je dejal, nas je bil gledal le skozi nekakšno belo meglo...

Univ.-Prof. Dr. Dr. Anton Hilckman:

Heimliches Europa

EIN HEISSES EISEN

Zu den Sorgen der slowenischen Volksgruppe in Kärnten

(Erschienen in der Zeitschrift für Kultur und Geistesleben „Begegnung“, Köln, 10/1963)

Der gewaltsame „Anschluß“ Österreichs an Nazi-Deutschland brachte dem Kärntner Slowenentum die Jahre seiner schlimmsten Not: alles Slowenische wurde verfeimt! Schikanen und Bedrückungen jeder Art setzten ein; es wurde regelrecht verboten, überhaupt nur slowenisch zu sprechen! Anboten, überhaupt nur slowenisch zu sprechen! An slowenischen Schulen oder slowenische Predigten in den Kirchen war nicht mehr zu denken. Slowenische Bauern wurden von ihren Höfen vertrieben und durch deutsche ersetzt. Viele treue Slowenen landeten in den Konzentrationslagern des Nazi-Staates. Ein Ergebnis dieser Bedrückungspolitik, das den Kärntner Slowenen nur zur Ehre gereichen kann, war, daß in Südkärnten sich eine sehr starke und wohlorganisierte Partisanenbewegung bildete und das Land zum Schauplatz eines regelrechten Partisanenkrieges wurde. Die jungen Leute waren zu der „großdeutschen“ Wehrmacht eingezogen; die Väter und die älteren Brüder kämpften als Partisanen in den Bergen. Es ist ergreifend und erschütternd, vor den Kirchen südkärntner Dörfer an der einen Seite das Denkmal für die Gefallenen der „großdeutschen“ Wehrmacht, an der anderen Seite das Denkmal für die gefallenen Partisanenkämpfer zu sehen und auf beiden vielfach die gleichen Familiennamen zu lesen.

Der Zusammenbruch Nazideutschlands brachte

nicht nur dem vergewaltigten Österreich die Befreiung, er weckte auch bei den Kärntner Slowenen neue begründete Hoffnungen. Die Kärntner Slowenen konnten als loyale Bürger Österreichs damit rechnen, daß ihnen alle notwendigen Sicherungen und Institutionen für die Erhaltung ihres Volkstums wiedergegeben bzw. geschaffen würden. Zu diesen Sicherungen gehörte vor allem die Förderung der slowenischen Sprache durch die Schulen. Die Forderungen der Slowenen, die sich der Wichtigkeit der Kenntnis des Deutschen wohl bewußt waren, zielten nicht auf eine rein slowenische Schule; vielmehr wurde, dem Wunsche der Bevölkerung entsprechend, für die slowenischen Gebiete Südkärntens als einzige Schulform die zweisprachige Schule geschaffen. In den unteren Klassen wird der Unterricht in beiden Sprachen erteilt; vom 4. Schuljahr ab wurde deutsch die einzige Unterrichtssprache für alle Fächer; daneben allerdings weiterhin slowenischer Sprachunterricht; der Religionsunterricht für die slowenischen Kinder in slowenischer Sprache.

Die Zukunft des Kärntner Slowenentums schien damit gesichert, zumal diese Regelung der Schulfrage dann auch noch im Artikel 7 des Staatsvertrages festgelegt wurde. Die zweisprachigen Schulen bewährten sich hervorragend, wie noch im Jahre 1958 eine Kommission des Bundesministeriums für Unterricht, die damals unter Führung des Sektionschefs Dr. Peter neununddreißig der zweisprachigen Schulen besuchte, wahrheitsgemäß ausdrücklich feststellte. Nichtsdestoweniger wurde im gleichen Jahr durch einen Erlaß des Kärntner Schulrates die zweisprachige Schule als Pflichtschule beseitigt. Den Feinden des Kärntner Slowenentums, den Deutschnationalen und Renegaten, war damit ein tödlicher Schlag gegen das

Kärntner Slowenentum geglückt. Wenn man eine gefährdete Volksgruppe wirklich schützen und erhalten will, so darf die Gewährung der Schule nicht davon abhängig gemacht werden, daß die vielfach auf allerlei Weise, moralisch und wirtschaftlich, unter Druck gesetzten Eltern — selbst der Ausdruck „Terrorisierung“ ginge, wie sich an traurigen Beispielen beweisen läßt, für Kärnten nicht zu weit — noch den Mut aufbringen, ihre Kinder ausdrücklich zu den Minderheitsschulen anzumelden. Wo solches praktiziert wird, kann man nur von einem Mißbrauch des Elternrechts sprechen, bei dem nichts anderes beabsichtigt ist, als in unfairer Weise die nach außen hin akzeptierte Existenz der Minderheit von innen her auszuhebeln.

Tatsächlich hatte dieser Schlag gegen die zweisprachige Schule dann auch zur Folge, daß die Zahl der Kinder, die diese Schulen besuchten und deren Eltern sich damit also zum slowenischen Volkstum bekannten, mit einem Schlage auf fast ein Viertel des bisherigen Bestandes zurückging. Kann man hier von einer natürlichen „Entwicklung“ sprechen?

Schauen wir die Tatsachen an: 1922 gab es in Südkärnten 80 Pfarren, in denen die Gottesdienstsprache ausschließlich slowenisch war; diesen und den 26 weiteren Pfarren, in denen der Gottesdienst sowohl deutsch wie slowenisch war, standen nur acht Pfarren mit ausschließlich deutscher Gottesdienstsprache gegenüber. 1936 sind es immerhin noch 77 rein slowenische Pfarren und 24 mit Gottesdienst in beiden Sprachen. 1959 hingegen werden im gleichen Gebiet nur noch 48 slowenische Pfarren gezählt, und in 20 von diesen ist aber dabei auch jeden Sonntag und Feiertag eine deutsche Predigt.

Kann man hier wirklich von natürlicher Entwicklung sprechen? So schnell pflegt eine so zahlenstarke Volksgruppe wie die südkärntner Slowenen nicht wegzuschmelzen. Die südkärntner Slowenen zählen immerhin circa 70.000 Seelen. Diese Zahl hat sich in den zwei Jahrzehnten vom Ersten Weltkrieg bis zur Besetzung Österreichs durch die Nazis nicht wesentlich geändert. Die „amtlich“ angegebenen Zahlen waren sicher zu niedrig; eine slowenischerseits vorgenommene private Zählung ermittelte 71.452 Slowenen. Theodor Veiter, der in seinem Buch „Die slowenische Volksgruppe in Kärnten...“ (1936) dem damaligen Bundeskanzler Schuschnigg die nötigen Unterlagen für eine noble Lösung der Kärntner Slowenenfrage bieten wollte, schätzte, daß selbst (die zumeist angegebene Zahl von ca. 70.000 Slowenen noch zu niedrig sei, weil selbst in dieser Zahl diejenigen „Windischen“, die in der Familie ausschließlich slowenisch sprachen, aber nach außen hin nicht als Slowenen erscheinen wollen, nicht mitgezählt seien. Bei der Volkszählung 1951 jedoch bekannten sich nur noch etwas über 42.000 als slowenisch bzw. doppelsprachig.

Kann eine zahlenmäßig immerhin so starke Volksgruppe in kurzer Zeit so stark zurückgehen, daß sie in vielen Gemeinden heute „optisch“ gar nicht mehr vorhanden ist? Schon die Zahlen, die heute von slowenenfeindlicher Seite angegeben werden, um den Rückgang des Slowenentums zu „beweisen“, sind verdächtig. Es kann unmöglich mit rechten Dingen zugehen, wenn in solchen Ortschaften, deren Bewohner 1920 noch für den Anschluß an Jugoslawien stimmten und die im II. Weltkrieg als slowenische Partisanen gegen Nazideutschland kämpften, heute kaum noch je-

(Fortsetzung auf Seite 8.)

„SAMORASTNIKI“ v službi sporazumevanja

Pred kratkim so se pojavili na Koroškem prvi izvodi v nemščino prevedenih »Samorastnikov« koroškega pisatelja Louisa Kuharja-Prežihovega Voranca. Prevod je oskrbel profesor slovenske gimnazije Janko Messner, ki je prevajal iz nemščine v slovenščino že Dürrenmatta, Borcherta, Lavantova in Guttentbrunnerja.

Prof. Janko Messner zasleduje dva cilja. S prevodi iz nemščine v slovenščino hoče seznaniti našega človeka z literarno izpovedjo sosednega nemškega naroda, vendar pri tem ne seže po delu katerega koli pisatelja, temveč pri svoji izbiri zavestno išče v nemškem pisateljskem krogu tiste avtorje, ki jim je človekoljubje osnovni motiv, socialno zapostavljeni človek pa glavni problem. Tega človeka je treba rešiti vseh spon, z ljubeznijo, dobro besedo, človeka vrednimi dejanji. S prevodi iz slovenske literature pa želi prof. Messner prikazati večinskemu narodu naš občečloveški doprinos k rešitvi uprašan, ki tarejo ves svet ob bojznosti za ohranitev miru, ki je možen le na podlagi pravične družbene ureditve.

Naloga, za katero se je odločil prof. Messner je vzvišena in v nizu stremeljenja koroških Slovencev po sodelovanju z večinskimi narodom, z vsemi miroljubnimi, po ljubezni hrepenječimi narodi pionirsko delo kot slični zelo posrečeni prevodi koroškega rojaka dr. Stanka Hafnerja in prof. Friedricha Perkoniga, da omenimo le glavni dve osebnosti, ki sta se udejstvovali kot prevajalca slovenskih del v nemščino že takrat, ko človečanska ideja še ni prodirala v svet tako uspešno kot danes.

»Samorastniki« Prežihovega Voranca so izšli pri koroški založbi dr. Bertl Petrei, Žilpolje. Koroški Slovenci smo lastniku založbe g. dr. Petreiu hvaležni, da se je njegova založba odločila izdati več prevodov iz slovenske literature, na prvem mestu za enkrat dela koroškega pisatelja Prežihovega Voranca. Okusna oprema ter ilustracije knjige, ki jih je »Samorastnikom« poskrbel Josef Tichy, naredijo zbirko novel z naslovom »Wildwüchslinge« gotovo že samo po zunanosti zelo privlačno, vsebina novel s sodobno nemščino pa bo odprla nemškemu bralcu tudi vrata v dušo koroškega Slovence, ki jo je umel prikazati pred Prežihovim Vorancem tako edinole še Ksaver Meško.

Na prevod »Samorastnikov« smemo biti koroški Slovenci zares ponosni, prevajalcu pa iz vsega srca čestitamo. v. i.

Smučarji, pozor!

V nedeljo, dne 26. januarja, priredi športno društvo SV Št. Janž tekmo v obliki vesleslaloma. Priidejo tudi gostje iz Slovenije. Vsi ste pristočno vabljeni in upamo na številno udeležbo.

Prijavite se lahko v gostilni Gabriel (pri Tišlerju) osebno ali pismeno.

BLATO

Ze leta sem se vsako zimo veselimo na večere „ko bodo gospod spet kazali“. V kuhinji pd. pri Reševi mami se zbiramo vsi, ki smo dobre volje od onih v prvih hlačah do osivelih očancev in pazljivo sledimo predavanjem č. g. Zaletele. On nas vodi v nam dosedaj neznane kraje: V Sve-to deželo, v Rim, v Egipt, na Tirolsko, v Severno in Južno Ameriko, na svetovno razstavo v Bruselj. Pokaže nam romanje v Lurd in Marijino Selo. Slike so res prekrasne, spremljane po magnetofonu z domačimi in tudi pesmimi dotičnih narodov. Slišimo glas rajnega škofa Rožmana, ki se ga starejši še dobro spominjajo, mlajši pa so nanj ponosni, saj je izšel iz naše fare. Veliko lepega smo se iz teh predavanj naučili in smo g. Zaletelu zato zelo hvaležni. Posebno je hvaležna mladina, ker ji gospod po vsakem predavanju pokaže še filmček „Bambo“, ki navaja mladino k dobremu. Hvaležni smo pa tudi Reševim, da nas sprejemajo pod svojo streho in jih prosimo še v nadalje za naklonjenost. Žalosti nas pa, da se najdejo ljudje, od katerih bi človek to najmanj pričakoval, ki gospoda predavatelja žalijo z anonimnimi kartami v katerih jim podtikavajo tujo propagando in navajajo staro lajno o dobrem sožitju obeh narodov na Koroškem, katero baje g. predavatelj moti. Temu podpisanemu „Carantanusu Domačinu“ povemo, da naj si od delovanja našega spoštovanega predavatelja velik kos odreže in mu v nesebični gorečnosti sledi za blagor duš in izobrazbo naroda.

Pri nas na Koroškem

Priprave na občinske volitve v pliberški občini

Ze pred novim letom je bilo slišati, da se koalicijske stranke močno pripravljajo na bodoče obč. volitve. Brali smo že programe od obeh in slišali že tudi imena kandidatov v obč. odbor. Tudi prerokovanja izi-da volitev so bila snov pogovora med vaškimi in mestnimi politiki. Vsi so ugotavljali, da bomo Slovenci lahko jeziček na vagi. Kamor se bo ta nagnil, tam bo večina. Zavedajoč se te važnosti smo se zbrali slovenski zaupniki na sestanek, ki ga je organiziral naš izkušeni Lovro. Povabil je re-sne može iz vseh treh bivših občin in zastopnike naših osrednjih organizacij. Na tem sestanku smo pregledali nastali položaj in sklenili, da je najbolje, da pozabimo skelečo preteklost in upremo pogled naprej in storimo vse, da si v združeni občini Pliberk zagotovimo primerno zastopstvo. Sklenili smo, da se ne vežemo na nobeno koalicijsko stranko ter nastopimo samostojno pod imenom „Delovna skupnost kmetov, delavcev in obrtnikov“ (Arbeitsgemeinschaft der Bauern, Arbeiter und Gewerbetreibenden). Sestavili smo primeren delovni program, ki zahteva najprvo popolno enakopravnost vseh občanov brez razlike stanu, premoženja in narodnosti pri občins-

skem poslovanju in upravi. Dalje gospodarski načrt, ki upošteva potrebe mesta in podeželja. Elektrifikacija, telefon, občinska in tujskoprometna pota. Ustvaritev delovnih mest blizu stanovanja delavcev ter omogočanje postranskega zaslužka za malega kmeta. Domačim obrtnikom naj se omogoči razmah. To je samo nekaj točk iz obširnega programa, ki se bo še objavil v naših listih.

Nato smo sestavili kandidatno listo in dali na njo može, ki so s svojim dosedanjim delom že dokazali, da nas znajo pravilno zastopati. Može, ki imajo poleg svojega poklica razumevanje tudi za kmeta, delavca in obrtnika. Imen teh mož še danes ne povemo, pač pa zagotavljamo, da so vredni, da jih volimo. Doma so iz vseh treh bivših občin in pripadajo vsem stanovom delovne skupnosti. Poleg starih so tudi mladi ljudje, ker je bodočnost v mladini.

Ljudje iz mesta in okolice, ne bodite si v skrbeh! Naše koristi bodo dobro zastopane! Razsodite trezno in na dan volitev dajte glas „Delovni skupnosti kmetov, delavcev in obrtnikov“!

Kumer Mirko

Rožanski fantje pojejo v Svečah in Podgorjah

Na prvo nedeljo v novem letu so „Rožanski fantje“ otvorili novo pevsko sezono z uspehim nastopom v Svečah in v Podgorjah. V obeh krajih so pripravili lep pevski in tamburaški spored, ki je prinesel poslušalcem prijeten novoleten dar v obliki preživetja nekaj ur v toplem objemu domače pesmi.

Da so se „Rožanski fantje“ odločili prav za Sveče in Podgorje, so se hoteli na ta način oddolžiti svojim zvestim sodelavcem, ko že ves čas pridno sodelujejo pri pevskem in tamburaškem zboru. Posebno mladina iz Sveč je še skozi pet let zvesta tamburaškemu zboru, katerega vodi pevovodja Hanzl Gabriel v Št. Janžu. In čeprav je to sodelovanje povezano s prevoznimi žrtvami, veljajo sveški tamburaši za najbolj zanesljive igralce. S tem koncertom pa je bila tudi dana prilika, da svojce razveselijo s tamburaško umetnostjo.

Tudi iz Podgorij sodelujejo fantje pri obeh zborih in je zato bilo prav, da tudi oni pripravijo podgorskim faranom nekaj domačega, lepega in veselega. Z zelo spretno in uspešno organizacijo so ti mladi fantje zares lahko zadovoljni, kajti koncert je v Podgorjah presegel vsako pričakovanje.

Pevsko-glasbena prireditve v Svečah in v Podgorjah je bila po sporedu zelo pisana. Prevladoval je moški zbor s štirinajstimi narodnimi in umetniškimi pesmimi. Zboru je dirigiral v prvem delu mladi Šimej Triebnik iz Loč, drugi del pa je vodil Hanzl Ga-

briel. Tudi tamburaši so dvakrat nastopili z obširnimi programom. Po prvem delu sta pa nastopila še brata Feinig iz Sveč; prof. dr. Tone je zapel tri solo-speve ob spremljavi kitarista Hanzija. Ze celotno povezavo je skrbel prof. Franci Inzko z lepo razlago sporeda in zelo posrečenimi zabavnimi vložki, ki so ustvarili nadvse ugodno razpoloženje.

Tako je celoten spored vsekakor zadovoljil poslušalce, kar so tudi pokazali z vidnim navdušenjem. Med pesmimi moškega zbora so zlasti Vodopivčeve „Zabe“, ki na Koroškem še niso bile poznane, ognje-vita „Pradedom“ ter Kernjakova „Jaz pa moj gvaček“ tako ugajale, da so jih morali deloma ponoviti. Tudi solista Albin iz Pečnice in Kovačičev študent iz Št. Ilja sta bila deležna splošne pohvale za njuno prijetno podajanje. Tamburaški zbor je s svojim preciznim in občutenim igranjem osvojil poslušalce, saj je tovrstna glasba pri nas še vedno priljubljena, a je skoro ni več slišati; ob zvokih „Savskih valov“ pa je bilo poslušalstvo do viška navdušeno. Tudi solo-spevi dr. Feiniga so bili pravi užitek.

Udeležba je bila v Svečah pri Adamu zelo zadovoljiva, saj je bila velika dvorana lepo zasedena, kljub manj ugodnemu času. V Podgorjah pa je bila velika dvorana pri Auerju zasedena kakor ob velikih romarskih dnevih. Posebej pa je še treba poudariti, da so bili pevci povsod zelo prijazno sprejeti in deležni od strani poslušalstva nešteto hvaležnega priznanja.

Vzorno ženo smo pokopali

Na praznik Treh kraljev smo v Št. Lenartu pri sedmih studencih pokopali vzorno ženo, Šimanovo Lojzo.

Le redko koraka za krsto preproste žene toliko ljudi, toliko pobožnih molivcev kot smo jih videli tokrat. Dolga vrsta mož in žena se je vila iz Čave proti Št. Lenartu. V Št. Lenartu nismo vajeni prazne cerkve. Tokrat ob Lojzinem pogrebu pa je bila nabito polna in verjetno že dolgo nismo doživeli tako iskrene molitve in tako prisrčnega petja kot ob tem pogrebu. Ko je po pogrebni maši domači g. župnik Čebul stopil h krsti, da se od rajne poslovi, mu je na mah zmanjkalo glasu in so se tudi nje-mu vlije solze po obrazu, tedaj smo doživeli in videli, kaj je ta preprosta žena vsej fari pomenila. Mogoče je ravno naš gospod župnik najbolj videl in poznal vse njeno dolgoletno delo v fari in družini. Odkrita in jasna v besedi, dohodljiva pri vsakem svojem koraku, ustrežljiva vsakomur, ki je iskal njene pomoči, tudi tistemu, ki je ni prosil, je ona v svoji dobrodružnosti skoraj pogledala v srce in pomagala.

Ni je podobne žene v fari in vsi, ki smo

pokojno Lojzo poznali in spoštovali, se v pobožni molitvi spominjamo te velike žene.

Rojena leta 1904 na Trebinji pri Trebinjarju. Rasla je v številni družini fantov in deklet, kjer sta oče in mati vlivala v srca vseh družinskih članov globoko spoštovanje do Boga in iskreno ljubezen do domače slovenske besede. To globoko ljubezen do Boga in naroda je nesla 1926 kot 22-letna v zakon z Andrlnovim Šimanom, ki si je ravno tedaj postavil majhen domek, kjer je mogel pričeti srečno zakonsko življenje. Oba pridna kot mravlje, sta dokupila zemljo in gozda, povečala svoj dom in dogradila tudi gospodarsko poslopje. Mož pri svojem delu in žena doma, oba sta skrbeli za skupno gnezdo in oba pomagala, kjer je bila potreba. Bila pa je za oba velika življenjska preizkušnja, ker nista imela svojih otrok. Številni bratje in sestre pokojne Lojze pa so imeli kar precej drobiža in zopet je rajna Lojza kot botra in skrbna teta bila na svojem mestu. Če je bila potreba pri sestri Neži, pokojni Gamsinji, ali pri sestri Toni v Sovčah, povsod je bila teta Lojza na mestu. Naj si je bil porod,

Navodila za občinske volitve

Od 22. do 31. januarja 1964 so na občinskih uradih na vpogled sezname volilnih upravičencev. V tem času se morajo naši zaupniki prepričati, če so vse osebe, od katerih pričakujemo, da bodo podprle našo listo, v seznamu volilnih upravičencev vpisane. Če kaka oseba ni v seznamu, jo moramo vpisati.

Do najkasneje 9. februarja 1964 (do 13. ure) morate vložiti volilni predlog-listo (Wahlvorschlag). Najbolje je, ako predložimo listo že nekaj dni prej.

Do 20. februarja 1964 je treba sporočiti občinski volilni komisiji volilne priče. Lahko sporočite imena volilnih prič istočasno, ko oddaste volilni predlog, torej našo listo.

KDO IMA VOLILNO PRAVICO?

Volilno pravico ima vsak, kdor je dopolnil pred 1. januarjem 1964 20. leto svoje starosti.

KDO JE LAHKO IZVOLJEN?

Vsak, kdor je dopolnil pred 1. januarjem 1964 24. leto svoje starosti.

KAJ MORA VSEBOVATI VOLILNI PREDLOG - LISTA? (WAHLVORSCHLAG)

Listo je treba oddati do 9. februarja 1964. Predlog mora vsebovati:

1. Ime liste (dvojezično).
2. Ime kandidatov, navedli jih bomo čim več! Dodati moramo rojstno leto kandidata, njegovo rojstno in družinsko ime, njegov poklic ter naslov. Vsi kandidati morajo pismeno izjaviti, da so pristali na kandidaturu. Izjavo priložimo volilni listi.
3. Ime, poklic in naslov osebe, ki vložijo volilno listo in na katero se naj obrača občinska volilna komisija v zadevah predložene liste (Zustellungsbevollmächtigter Vertreter).
4. Volilni predlog mora podpisati najmanj še enkrat toliko oseb, kot jih je zastopanih v občinskem svetu (Gemeinderat). Na vsak način pa poskrbite za več podpisov, kot jih je potrebnih. Tudi pri osebah, ki podpišejo volilni predlog, je treba navesti obe imeni, poklic, naslov in rojstno leto.

V slučaju kakih nejasnosti se obrnite na Narodni svet koroških Slovencev, Celovec, Viktringer Ring 26 (tel. 04222, 4358).

URADNE URE

Pisarna Narodnega sveta koroških Slovencev, Krščanske kulturne zveze in Kmečke-gospodarske zveze je odprta:

ob ponedeljkih, sredo in petkih od 14.30 do 18.00;
ob torkih in četrtek od 8.00 do 12.30.

Naše prireditve

V a b i l o

na koncert z zanimivo burko, ki bo v nedeljo, dne 26. januarja 1964 v farni dvorani v Št. Ilju ob Dravi.

Prisrčno vabi

farna mladina.

Katoliško prosvetno društvo Šmihel pri Pliberku bo uprizorilo v nedeljo, 19. januarja 1964 ob pol 3. uri popoldne ljudsko igro

RAZVALINE ŽIVLJENJA

v farni dvorani v Zvabeku.

Isto igro bodo ponovili zvečer ob 7. uri v Libučah pri Marinu.

Vsi prav lepo vabljeni!

V a b i l o !

V nedeljo, dne 19. januarja 1964, bo priredila farna mladina v farni dvorani v Zelezni Kapli ob pol 12. uri igro

„POZIGALEC.“

Vsi od blizu in daleč prisrčno vabljeni!

krst ali žegen, teta Lojza je prišla in pomagala. Ta povezanost v sorodstvu je bila tudi na pogrebu tako človeško ljubo vidna, ko so štirje nečaki nesli rajno Lojzo raz mrtvaški oder iz domače hiše na mrtvaški voz, raz voz v cerkev in iz cerkve na njeno zadnje počivališče na šentlenarškem pokopališču.

Košček družinskega veselja pa je vendar tudi ona — pokojna Lojza — doživela, ko je Gamsovo Nežijo — svojo nečakinjo — vzela za svojo, jo vzgajala in ljubila in za njo skrbel. Kako je pokojna mamica zažila

(Dalje na 5. strani)

Kmečko orodje in kmečki stroji

Pri obdelovanju zemlje, pri pripravljanju semen za setev, pri okopavanju in zatiranju plevela, pri pospravljanju pridelkov in pri pripravljanju za prodajo nam zmerom in pri vsem pomagajo naši zvesti pomočniki.

Oni nas ne zapustijo in nam ostanejo zvesti tudi tedaj, ko ne moremo niti za dober denar (plačo) dobiti delavcev. Ti naši zvesti pomočniki nam pomagajo pri delu tekom celega leta, od vigredi pa preko poljetja, ko imamo največja dela ter do pozne jeseni. To so naši najrazličnejši kmečki stroji in orodje.

Nehvaležni kmet

Kmečki stroji so nas zvesto spremljali skozi celo leto in so nam tudi pridno pomagali, kajti pri delu nam niso nikoli opešali in omagali. Pa se najdejo kmetje, ki so do teh svojih pomočnikov močno nehvaležni.

Delo je končano, pridelki so pospravljeni in setev v zemlji čaka, da mine zima in prikljiče sonce prirodo v novo življenje. Ker je zima, počiva vsa narava. Posebnega dela zunaj ni, zato tudi kmečkega orodja in strojev ne potrebujemo. In kaj vidimo večkrat na kmetih? Tu ti stoji in leži orodje, tam so razmetani stroji po dvorišču, pod kapom, nezadostno zavarovani pod nadstrešjem in v lopah. Večkrat smo pustili take, kakor so bili po opravljenem delu, vsi zamazani, blatni in pokriti s kepami zemlje.

Vse to je znamenje nehvaležnosti do strojev, je negospodarsko in je v resnici veliko zapravljeno denarja. Saj je vendar vsakemu kmetu dobro znano, da se stroji med delom nikdar ne kvarijo tako hudo kakor pa sedaj, ko vsi zamazani in zanemarjeni ležijo in stojijo na dvorišču.

Čiščenje strojev

Ze v jeseni skrbi dober in razumen gospodar, da spravi v red orodje in stroje. Vse stroje in vse posamezne dele strojev je treba očistiti in osnažiti. To je najlažje narediti v jeseni takoj po končanem delu, ko blato na strojih še ni preveč strjeno in ga je mogoče odstraniti s hladno vodo, ako izpiramo tako, da v curku teče voda iz cevi na posamezne dele stroja. Ako tega nismo opravili v jeseni, moramo to delo opraviti pozimi, kar je v tem času hudo naporno. Na pomoč moramo vzeti majhno železno lopatico ali zastarelo dleto in z njim ostrgamo zemljo s posameznih delov strojev. Saj je ta zemlja včasih trda kot beton med kolesjem in jo je mogoče odstraniti samo s pomočjo vroče vode in močnih ščetk. Tako je mogoče očistiti predvsem lesene dele strojev. Rjo, strjeno olje in strjeno mast pa najlažje odstranimo s petrolejem, ki ga pa ne zlivamo na umazano, ampak pomakamo čopič v petrolej in z njim polagoma odstranjujemo nesnago s posameznih delov stroja. Večkrat moramo vzeti še strgalo, močno železno lopatico in žičnate ščetke.

Ko smo stroj očistili, moramo stroj temeljito pregledati. Ako dvignemo os ali osovino, se prepričamo, če so mogoče ležaji že zrahljani. Izrabljenih ležajev pa ne moremo popraviti sami, ampak strokovnjaki — ključavničar, kovač ali pa mehanik. Nato pregledamo in preizkusimo vse cevke in kanalice, po katerih teče olje do posameznih ležajev in delov strojev. Vse te kanale temeljito očistimo, ker so večkrat vsled prahu zamašeni in olje ne more prihajati do ležajev. Posledica tega je, da se posamezni posebno dragocnejši deli stroja prehitro obrabijo. Zamašene in onesnažene odprtine za mazanje snažimo in očistimo z žico primerne debeline. Če je mogoče ležaje razstaviti napravimo tudi to in nato posamezne dele ležajev izperemo s petrolejem ter ležaje spet sestavimo.

Popravila strojev

Ce smo med letom opazili, da stroji ali posamezni deli stroja ne delujejo brezhibno in ni bilo časa takrat, da bi stroj pregledali ali da bi ga dali v popravilo, napravimo to sedaj pozimi.

Stroje sedaj vestno pregledamo in po potrebi tudi razstavimo. Ako ugotovimo, da so nekateri deli tako pokvarjeni, da jih domači obrtnik ne more popraviti, naročimo iz tovarne že sedaj pozimi nadomestne dele. Pri naročilu moramo točno označiti dele stroja. Tako naročilo pa je točno le tedaj, če imamo pri roki katalog nado-

mestnih delov stroja. V tem seznamu (katalogu) so označeni, opisani posamezni deli stroja in vsak del ima svojo številko. Ako naročimo po tem seznamu, bomo gotovo dobili zahtevani del stroja.

Ko smo tako stroje osnažili, namažemo one dele strojev, ki bi mogli zarjaveti, z mastjo. Lesene pa tudi železne dele strojev na novo prepletkamo, če je to nujno. Barvamo pa tako, da prevlečemo posamezne dele stroja dvakrat ali trikrat s tanko plastjo barve. Taka barva je mnogo bolj trajna kakor pa na debelo na enkrat na posamezne dele stroja nanesene barve. Pri tem pa moramo poudariti, da bo tako barvanje uspešno in trajno le, ako smo železne dele, ki jih pleskamo, preje res temeljito osnažili in odstranili vse ostanke prejšnje stare barve.

Ko so tako vsi deli stroja pregledani in ko jih je po potrebi tudi popravil že obrtnik, vse dele stroja spet skrbno sestavimo, nato pa napolnimo vse mazilne vdolbine in posodice z mazilom.

Ni pa dovolj, če pregledamo in uredimo pozimi samo večje kmetijske stroje. Pregledati moramo tudi manjše orodje. Vse tope železne dele moramo dati naostriti, vse pokvarjene in odlomljene dele pa nadomestiti.

Jermenje — dragoceni deli strojev

Jermenje pomaga prenašati silo z enega dela strojev na drugi del. Jermenje ima tudi veliko vrednost, zato moramo nanj skrbno paziti, da se čim manj obrabi. Mnogokrat potrosijo jermenje s kolo fonijo, kar pa povzroči, da postane jermenje krhko, se hitro obrabi, razpoka in raztrga. Ako jermenja dalje časa ne rabimo, ga izperemo v mlačni milnici ter s ščetko temeljito osnažimo ter tako odstranimo vse ostanke kolo fonije, masti ter olja. Ko se tako očišče jermenje posuši, ga nateremo večkrat z razpuščenim govejim lojem in vedno

pustimo, da se polagoma posuši. Na novo ga nateremo vsakokrat, ko je jermenje že vsrkalo prejšnji loj. Tako jermenje ostane voljno, se malo razteza in se tudi malo obrabi.

Domača orodnica

Vsak kmet bi moral imeti doma vse priprave, da more popraviti sam male napake na strojih in orodju. To rokodelsko orodje, pa ne sme biti razmetano po celi hiši. Kadar bi ga potreboval, pa ga ni moči najti. Zloženo naj bo lepo v predalih in na policah in sicer posebej žreblji, posebej pa spet vijaki, matice, ključki za vijake in podobno. Važno je, da imamo ključke za vijake raznih velikosti, ker tako najbolj obvarujemo obrabe matične glavice.

Ako bomo tako ravnali jeseni ali vsaj pozimi t. j. temeljito pregledali in popravili vse kmečke stroje in orodje, bomo imeli z njimi veliko veselje, in naš trud ne bo zaman in bo tudi bogato poplačan.

Obračun zadružnega dela

Ob koncu poslovne dobe je imela Zveza slovenskih zadrug v Celovcu 31 hranilnic in posojilnic, 10 kmečko-gospodarskih zadrug, 4 živinorejske zadruge, semenarsko zadrugo in podporno društvo proti požarnim škodam. Če upoštevamo, da je bilo slovensko zadružništvo med nami v dobi nazizma oropano vsega premoženja in razpuščeno ter da je bilo treba po zadnji vojni začeti na ruševinah, je današnje stanje razveseljujoče. Kljub temu, da se stavlja še vedno in na različnih področjih ovire domačemu zadružništvu, rastejo zadovoljivo hranilne vloge, tekoči računi, posojila in blagovni promet. Gotovo velja geslo: „Le skupno delo ustvarja skupen blagor!“

VSE KOŠČICARJE,

in ne samo breskve, moramo poškopiti takoj ob začetku zime z istim in enako gostim škropivom, kot smo že poškopili breskve: 1 kg mezene premešamo z 200 litri vode.

Pri nas na Koroškem

VZORNA ZENA (Nadalj. s 4. str.)

vela, ko je priraslo Šimanovemu domu v Nežkini hčerki Gabrijeli novo življenje.

Svoje lastne težave pa je pokojna dobra žena nosila junaško. Pred desetimi leti jo je v hlevu konj, ki se je prestrašil, hudo poškodoval na glavi in nogi. Dolgo je bila v beljaški bolnici in zopet je okrevala, ker je bilo v njej toliko življenjske volje in tudi življenjskega veselja. Ona ni tarnala. Zadnje mesece pa je morala zopet v beljaško bolnico, kjer na žalost pri vsej skrbi zdravnikov ni bilo več pomoči. Vrnila se je domov k Šimanu, da tam v tem domu, za katerega je toliko skrbela in delala, tudi zaspi.

Šimanov dom, predvsem pa mož Šiman, vsa šentlenarška fara in mi, vsi njeni znanci in njeni sorodniki bomo teto Lojzo, botro Lojzo in Lojzo sosedo hudo pogrešali.

Zalujočim sorodnikom pa velja naše pri srčno sožalje.

BLATO

(Zadnja občinska seja dne 30. dec. 1963)

Župan Krof Valentin je otvoril, pozdravil in ugotovil sklepčnost, ker je vseh 11 odbornikov bilo navzočih.

Prečital je zapisnik seje od 7. XII. minulega leta, iz katerega je med drugim razvidno, da je pisarniški pomočnik Gregor Hudl napravil izpit za občinskega tajnika in to z odliko. Spričevalo se mu je pri seji svečano po županu izročilo. Namesti se ga v občinsko službo po zakonu o nameščencih v skupini D 1. Občinski tajnik Milavec Stefan pa se povzdigne v skupino 4 C. Prosilcem iz vasi Rute se njih prošnja za graditev občinske poti skozi vas do deželne ceste Pliberk—Sinča ves zavrne, ker je že zima in ni mogoče več graditi. Četudi so vaščani zastoj ponudili zemljišče in gramoz za cesto, nima občina sredstev za to gradnjo, ker je denar za občinska pota za letos že porabljen. Ta graditev naj se v združeni občini Pliberk drugo leto na novo predloži. Po prečitaniu je bil protokol enoglasno odobren in podpisan.

Nadzorni odbor za blagajno je pred kratkim nenapovedano preveril blagajno. Občinski odborniki: Tomic, Riedl in Haniu so pregledali vpise, izračunali stanje, ki bi naj bilo, prešteli denar in ugotovili, da je blagajna v redu. Napisali so protokol iz ka-

terega je razvidno, da je denarja v blagajni nad 46.000 šil.

Komeljani prosijo občino za pomoč k elektrifikaciji, ki stane 300.000 šil. Po 50% subvenciji bi prišlo na vaščane še 150.000 šil., česar pa ne zmorejo, ker so revni gorski kmetje. Občinski odbor jim je pripravljen pomagati. Odbornik Čičej je predlagal vsoto 15.000 šil. kar je odbor soglasno potrdil.

Pred razpustom občine je le ta dobila še novembrski delež skupnih državnih donosov v znesku 90.000 šil. Ta delež sme še občinski odbor razdeliti za potrebe občine Blato. Odbornik Kumer je predlagal, naj bi kupili še brizgalno za traktor za škropljenje plevela in krompirjevega hrošča. Nadalje prosijo za prispevek h gradnji vodnih bazenov v spodnji in srednji vasi na Blatu. Upošteva naj se prošnja cerkvenega ključarja Buhvalda za prispevek h gradnji oz. popravilu cerkve v Nonči vasi. Vse te predloge je obč. odbor enoglasno sprejel in je odločil še nadalje, da plačajo načrte za obnove ljudske šole v Vogrčah v znesku 10.000 šil. Kmetu Kanaufu v Dobu naj bi dali podporo za nakup plemenskega bika v znesku 3.000 šil. Nabavili bodo opremo za gasilni dom v znesku 6.000 šil. Za vogrško šolo bodo kupili nov šivalni stroj za 3.500 šil. Za isti znesek in isto šolo tudi magnetofonski aparat. V to šolo bodo napeljali tudi telefon. V šupi Maschinenhofa bodo izgradili garažo za traktor. Vse to bo skupno stalo blizu 50.000 šil. Kar bo še ostalo denarja po letnem proračunu, bi ga porabili za obnove šole v Vogrčah.

Odbor je soglasno sklenil, da naj takso za tujski promet pobira v naprej okr. glavarstvo Velikovec in sicer poleg zemljiškega davka. V bodoče bodo morali tudi kmetje, ki imajo večje davčno merilo kot 200.—šil., plačevati to dajatev, saj zaradi tujškega prometa laže in dražje prodajajo svoje pridelke. Župana so razrešili s priznanjem in zahvalo.

Podžupan Domej je poročal, da je prodal kot poverjenik iz občinskega gozda občinskemu delavcu Stainbuchu nekaj čez 2 m² lesa v znesku 852.—šil. Predlagali so, da bi ta znesek Stainbuchu podarili kot prispevek za gradnjo stanovanjske hiše. Obč. odbor je to odobril in ostali še v gozdu ležeči izdelani les prepustil Domeju kot prispevek za obnove poljskega znamenja na

Skupna slovenska lista v občini Bekštanj

Občina Bekštanj je sklenila, da nastopi pri občinskih volitvah s slovensko listo „Delovna skupnost kmetov in delavcev“.

Prvi nosilec liste je kmet Gallob Anton (po domače Paulin) v Zagoričah.

Drugi nosilec liste je delavec Urschitz Anton iz Loč.

rinkolškem polju, ki ga je svojčas uničila strela. Občinski odbor je določil višino zneska za zaključno južno odbornikov in nastavljenec v znesku 2.000 šilingov.

Župan se je zahvalil za dobro sodelovanje v pretekli poslovni dobi in je ugotovil, da so dosegli z enotnostjo v občinski hiši veliko dobrega za skupnost. Bližajočo volilno borbo naj bi vodili pošteno, da si bomo po volitvah v novem obč. odboru zopet lahko gledali v oči.

Sledeča skupna južina je potekala v prvi domačnosti. Najstarejši odbornik Komarjev oče se je po slovensko pokrižal in molil slovenski očenaš kot molitev pred jedjo. Odborniki vseh frakcij so mu pobožno odgovarjali. V poznejšem razgovoru smo z žalostjo ugotovili, da take domačnosti še nikoli ni bilo v občinskem odboru, ker je bil vedno vsaj en odbornik, ki je govoril samo nemško in so vsi drugi morali govoriti zaradi olike v odboru nemško. V bodoče te domačnosti v veliki občini Pliberk ne bo, ker bodo razlike v stanovih in narodnosti druge. Več odbornikom so pri tekle solze po licih ob slovesu od naše domače občine. Sklenili smo še, da v spominsko ploščo županov obč. Blato pride še slika zadnjega župana Krofa Valentina, nakar se predlaga novi občini Pliberk, da prevzame to sliko kot tudi ploščo s slikami v zadnji vojni padlih vojakov in ju obesi na častno mesto v uradnih prostorih. Če bi pa občina tega ne hotela zaradi dvojezičnosti plošč, bomo ploščo prepustili bivšemu županu Črčju v družinski arhiv.

Tako je potekala zadnja seja občine Blato, ki je bila razpuščena s strani deželne zbornice, proti volji svojih občanov in obč. odbornikov.

(Smrt)

V soboto, dne 4. januarja, je v celovski bolnici nenadoma preminul Valentin Hudl, pd. Kerbičev Foltej. Rajni je bil doma pri Kerbici na Blatu. Ze v rani mladosti je šel služiti k svojemu stricu Matevžu Hafnerju, pd. Črnkovemu očetu na Bistrici. Tam je ostal do stričeve smrti in še pri nasledniku Jožefu Partlmu, do izselitve te zavedne družine. Pri tujih naslednikih na Črnkovem domu ni hotel delati, ustavil se je pri Azmanu, pd. Stampuhu. Bil je v obeh svetovnih vojnah. V prvi se je zastrupil s plinom na čemer je vsa leta trpel. Zato je moral predčasno v rento, katero je preživljal pri svoji sestri Obermanovi materi, in ko je ta umrla, pri njenem sinu Ignacu Krevcu in njegovi ženi Marti — Božičevi hčeri v Dobu. Tu so strica radi imeli, saj je bil priazen, šaljiv in vedno pripravljen pomagati. Bil je umsko zelo nadarjen, se pa zaradi bednih socialnih razmer za časa njegove mladosti ni mogel razviti. Rad je čital knjige in slovenske liste. Pisal je pravilno slovensko in kot mladenič celo pesnil. Zivo se je zanimal za kulturno in politično življenje Slovencev na Koroškem. Pri volitvah je vedno oddal slovenski listi svoj glas in se zanj tudi v javnosti potegoval. Če so mu oponašali, da je delavec in rentner, naj nje voli, je vedno rekel: „Zakaj smo pa plačevali. Rente ne daje stranka, ampak socialna zavarovalnica.“ Bil je vzor narodne zavednosti. Pa tudi v verskem oziru je bil kot se spodobi. Dokler je bil zdrav, je redno ob nedeljah hodil v cerkev in prejemal ob praznikih sv. zakramente. Ko je čutil, da mu življenje gre h koncu, je dal poklicati g. dekana, obračunal z Bogom in v par dneh umrl. Domačim je še naročil podrobnosti o pogrebu. Kot vojak se ni bal na fronti gledati vsak dan smrti v obraz, zato se sedaj svoje stare znanke ni strasil, ko je potrkala na duri.

Pokopali smo ga v sredo, dne 8. januarja, na šmihelskem pokopališču. Č. g. dekan ga nam je stavil kot zvestega kmečkega delavca v zgled in se mu zahvalil tudi za zvestobo do rodne zemlje in ljube. Pevci, moški zbor mu je pel ganljive žalostinke.

Bog daj dobremu delavcu-trpinu, zavednemu Slovencu in dobremu kristjani večni mir in pokoj. Slovenska zemlja bodi mu lahka!

Kako je z mladino?

Mladina se danes pogosto ne znajde. Ta porazna in tudi za nas razmišljanja vredna ugotovitev se opira na tale dejstva:

1. Velika večina vseučilišnikov ne konča študijev ali pa sedla z ene fakultete na drugo. Delavska mladina ni zadovoljna s svojim poklicem. Nemir, ki se polašča vsega okolja, ne dopušča, da bi si ustvarili tudi oni svoje življenje v miru in redu. Od tod težnje po begu iz take stvarnosti, globok občutek izjalovljenosti in povišek mladostnih zločincev.

2. Mladina se ne zna zabavati. Izgubila je čut za razvedrilo, ki bi je ne razosebljalo in bi pomenilo dviganje osebnosti ter vlivanje vesele podjetnosti. Zato pa se pusti otopeni z bučno mehanizirano zabavo.

3. Mladina ne zna študirati. Sola je na trpa s podatki, številkami in dejanji, ne nauči pa je misliti z lastno glavo. Tako ne zna več ločiti med znanostjo in laži-znanostjo. Za znanstveno preučevanje ji ni mar, ker so jo vzpodbujali le za čimprejšnjo in čim temeljitejšo gospodarsko izkoriščanje akademskega naslova.

4. Mladina se ne zna zaljubiti in okušati prave ljubezni, ki je v tem, da človek izroči bližnjemu vse svoje sposobnosti in mu posveti vso skrb, s tem da zatira svoja lastna težnja. Le tak bo namreč imel pravo nežnočutno ljubezen do neveste in žene, ki se bo nekoč spremenila v skupno ljubezen do skupnih otrok.

5. Mladina ne vidi izpolnjenih svojih idealov. Mesto, ki ga v družbi zavzema, ji dajejo okoliščine, ne pa njen lastni, osebni poklic...

In rešitev:

Družine morajo živeti v veliko globlji povezanosti. Dom mora postati prava šola ljubezni in razumevanja do vseh otrok.

Vzgojitelji naj se trudijo, da bo mladina razumela, kako spolnost v življenju ni le neka sebična zadostitev sproščenih strasti. Razmnoževanje človeka je najplemenitejši in najvzvišenejši poklic, za katerega je določena velika večina mladine.

Športne ustanove morajo disciplinirati tvorno plat, tako da bo šport postal sredstvo za lastno izpopolnjevanje v plemeniti medsebojni tekmi, ne pa prizor za podivjanje množice.

Vzgojni zavodi — šole — naj ne mešajo mladine z vedno več in vedno bolj nasprotujočimi se trditvami. Zavedajo naj se, da bodo zadovoljili mladino le s prizadevnim in ponižnim iskanjem resnice.

Dolžnost javne oblasti pa je, da brani mladino pred raznimi pustolovci, kateri jo kvarijo na vse mogoče načine.

● Soproga španskega prestolonaslednika Juana Carlosa, princesa Zofija je rodila v petek, 20. decembra lani, deklico. Mati in otrok sta zdrava.

ZA MLADINO IN PROSVETO

Zmaguj nad zlom...

V človeku so neznane sile, ki ga ovirajo, da ne more brez truda hoditi za dobrim. Nasprotno! Ako ni čuječ, se bo kmalu znašel na poti slabega. Tako je zapisal že stari pesnik Ovidij: „Vidim dobro in odobravam, toda hodim za zlom“. Celo sam sveti Pavel je podobno trdil o sebi: „Ne delam namreč dobrega, kar hočem, ampak hudo delam, čeprav nočem tega“.

O tej razdvojenosti v človekovi duši pa je zapisal veliki Goethe: „A jaz, oh v prsih dvoje duš imam, — z močjo oklepajočih se čutil — prijemlje ena svetelnih mi predmetov, — a druga se od prašnih sil — pne k domom vzvišenih očetov“ (Faust).

V tej duhovni razdvojenosti je človek postavljen na preizkušnjo. Kdor je slabši, bo kmalu postal suženj nižje narave; taval bo v strasteh, katerim bo brezdušno pokoren.

Čeprav bo še vedno hrepenel, da bi se dvignil do lepšega, plemenitejšega, idealnega, bo vendar vse ostalo le pri hrepenenju.

Kdor pa je duhovno močan in trden v krepostnem življenju, ta bo vedno zmagoval, čeprav mu ne bo prizaneseno z boji. Nad svojo nižjo naravo bo gospodoval in pot življenja ga bo vodila do bogastva duhovnosti. Njegova duša bo žarela v lepoti in svobodi; sreča mu bo v nagrado in zadovoljstvo mu bo napolnjevalo srce.

Človeštvo pozna nešteto primerov, ko so največji junaki podlegli, ko so postali sužnji svojih strasti. Samo primer Napoleona nam zgovorno priča: Dokler je bil kreposten in je brzdal sebe, je bil zmagoval, ko pa je sebi podlegel, je zatonila njegova slava...

Hopsasa...

Predpust se bliža; letos bo še posebno kratak. Hude so tožbe čez to pri prirediteljnih plesov. Saj skoraj ne bo mogoče razporediti vseh pustnih prireditev v predpustnem času do pustnega torka. Vsekakor bo tudi ta „težak problem“ rešen, če bo prišlo do enotnega koledarja, kakor so ga predlagali na koncilu. Toda gotovo se škofije na ta razlog pri svoji odločitvi niso ozirali...

V predpustnem času se torej mnogo pleše, če smemo današnje plese sploh še imenovati s tem imenom. Nekdo trdi, da to niso več plesi, marveč hopsasa.

Plese delimo v dve skupini: v hitre in počasne. Niti prvi, niti drugi pa niso nekaj izvirnega, temveč so le izraz raznih stadijev človeške kulture.

Včasih je bilo tako, da je človek veljal za nevzgojenega človeka, če ni znal plesati. Nekateri še danes tako mislijo, čeprav so se časi spremenili. Toda zakaj naj bi tak veljal za neuglajenega, ki je vendar toliko ljudi, ki ne znajo igrati šaha ali taroka in vendar jih zato nihče ne podcenjuje.

Plesnim kavalirjem bi pa dali nekaj priporočil: kadar želijo plesati, naj nikar ne uporabljajo preveč modernih manir... ponekod vidimo, kako kavalirji kar s „psst“ povabijo damo na ples, drugod pa celo tako, da jo s kazalcem pokličejo k sebi...

Pravi kavalir bo to storil vse bolj naravno: približal se bo dami in če je v družbi z očetom, bratom, prijateljem, bo najprej vsaj s prikloonom njega poprosil za dovoljenje in šele nato njo za ples.

„Ali smem prositi... dovolite... vas smem povabiti...“ in podobno. — Nikdar ne bo izpuštil teh preprostih, a važnih oblik, niti tedaj, če želi plesati s šolsko kolegico ali znanko iz vsakdanjega življenja.

Če je na plesišču malo ljudi, gre lahko dama naprej, sicer ji bo kavalir utiral pot skozi gnečo. Pri tem bo pazil, da se preveč ne oddalji od nje, sicer bo dami nerodno in lahko se zgodi, da se bo v zadregi obrnila in šla nazaj k materi.

Ko je ples končan, bo uglajen soplesalec damo peljal tja, kjer jo je zaprosil za ples in se bo njenim spremljevalcem ponovno vsaj s poklonom zahvalil.

Ponekod je tudi navada, da med plesom „prevzemajo“. To je lahko večkrat neprijetna zadeva; včasih je zaradi tega prišlo med fanti do hudih sporov. Vsekakor pa je v takem slučaju treba najprej plesalca prositi za dovoljenje nato šele damo.

Za dekleta bi pa še posebej omenili, da nikakor ni vzpodbudno, če se po celem plesišču „razkazuje“; to naj kar prepuste profesionalnim plesalkam po nočnih zabaviščih.

prej, vojaki so mu odgovarjali. Medtem so dospeli novi vozovi. Ko so kmetje videli ob cesti moleče ljudi, so se jim pridružili in bilo jih je vedno več.

Ko je bila molitev končana, je gospod Andrej vstal, za njim tudi njegovi ljudje. Toda pot so nadaljevali peš, vodeč konje za uzo in prepevaje Marijine pesmi.

Gospod Andrej je korakal tako čilo, kakor bi imel krila na ramenih. Ob cestnih ovinkih je cerkev izginjala in se zopet prikazovala. Kadar so jo zakrivali griči ali megla, se je zdelo Kmiticu, kakor da je padla na svet tema; kadar pa se je zopet prikazala, so zažarela vsa obličja.

Tako so šli dolgo. Cerkev, samostan in zidovje, vse je postajalo izrazitejše, sijajnejše, večje. Naposled so ugledali v daljavi tudi mesto, a pod goro celo vrsto domov in koč, katere so se spričo velikanske cerkve zdele majhne kakor ptičja gnezda.

Bila je nedelja. Ko se je torej sonce dvignilo že visoko na obzorje, je cesta oživela od voz in pešcev, ki so hiteli k svetemu opravilu. Z visokih stolpov so začeli doneti zvonovi, večji in manjši, ter napolnjevali ozračje z veličastnim zvonjenjem. V tej prikazni in v teh glasovih je bila neka sila, neko neizmerno veličanstvo, a obenem tudi mir. Ta kos zemlje pod nogami Jasne gore ni bil nikakor podoben ostali pokrajini.

Truma ljudstva se je gnetla okoli cerkvene obzidja. Pod goro je stalo na stotine voz, kočij; ljudska govorica se je mešala z rezgetanjem konj, privezanih na kolce. Dlje na desno si ob glavni cesti, vodeči na goro ugledal celo vrsto šotorov, kjer so se

Iz filmskega sveta

FILM IN ZASLUŽKI

Čeprav spada udejstvovanje pri filmu tudi v umetniško področje, velja danes delo pri filmu kot najbolj dobičkanosno. Se razume, da velja to predvsem za najslavnejše režiserje in filmske zvezdnike prve vrste.

V Italiji vlada veliko zanimanje za službe najbogatejših ljudi in pri tem so ugotovili na finančnem uradu v Rimu, da velja za najbolj bogatega človeka v Italiji filmska vrhunska zvezda Sophia Loren. Lani je njen letni dohodek znašal po trditvi finančnega urada okrog 350 milijonov lir, kar znaša okrog 14 milijonov šilingov. Čeprav „srečna“ bogatašinja svojih milijonskih dohodkov ne zanika, se vendar upira izplačati precej visoko odmerjeno davčno vsoto češ, da je velik del tega zaslužka prejela v inozemstvu.

Drugi največji letni bogataš pa je znani filmski režiser Dino de Laurentis, ki je „zaslužil“ okrog 300 milijonov lir (12 mil. šil.); tako so mu vsaj predpisali iz davčnega urada, kar pa on imenuje „nesramni predpis“ in je pripravljen priznati le nekaj nad milijon šilingov kosmatega zaslužka.

Kakšne razmere vladajo v italijanskem davčnem sistemu, je razvidno tudi iz slučaja Federica Fellinisa, ki je znan po režiji razvpitega filma „Dolce vita“. Njemu je davčni urad ugotovil dohodkov za okoli 100 milijonov lir, sam pa je prijavil le okrog 4 milijone.

RAZKOSJE V FILMU

Pri neizmernem blagostanju odpovedo pogosto vsi moralni principi. Znana je zadeva razporeke ameriške filmske zvezde Elisabeth Taylor s pevcem Eddie Fisherjem. Da uredijo juridične zadeve okrog te razporeke, je Elisabeth Taylor pooblastila par advokatov v Mehiki. Toda istočasno je igrala naročila že obleko za novo poroko. Ta obleka bo stala bajno vsoto: 6000 dolarjev, kar znese v šilingih okrog 140 tisoč!

ZLOČINCI IZ TELEVIZIJE

Vedno bolj se kažejo slabe posledice televizije zlasti na vzgojnih področjih. V deželah z velikim televizijskim omrežjem postaja namreč televizija eden najmočnejših vplivnih faktorjev zlasti na mladostnike. Kot je že davno ugotovljeno, da nosi prav film velik delež na mladostni pokvarjenosti, tako se temu vedno v večji meri pridružuje tudi televizija.

Na Japonskem, kakor tudi v Ameriki in v Evropi, so še posebej postali pozorni na škodljive posledice televizije. Iz tamošnjih uradnih statistik je namreč razvidno, da je na Japonskem 30 odst. zločinov med mladostniki, storjenih pod vplivom televizije, 22 odst. pod vplivom slabih časopisov in 21 odst. pod vplivom kina.

Henrik Sienkiewicz:

3

OBLEGANJE

Jasne gore

V službi Najsvetejše

Zgodovinska slika iz švedsko-poljske vojne

Niti to jesensko jutro, blede, sveže, vlažno in vedro, ni moglo razpršiti otožnosti, ki je stiskala vitezovo srce. Nadeja je zgorela v njem do zadnjega in ugasnila kakor svetilka, ki ji je zmanjkalo olja. Kaj mu prinese ta dan? Nič! Isto žalost, isto trpljenje; gotovo prej doda njegovi duši novo breme, nego ga odvzame.

Jezdil je torej molče in upiral svoj pogled v neko točko, posebno se bleščečo na obzorju. Konji so prskali v lepem vremenu; ljudje so začeli z zaspanimi glasovi prepevati jutranjo pesem.

Medtem se je jasnilo vedno bolj; blede nebo je postalo zeleno in zlato, a ona točka na obzorju se je začela bliščati, da je kar jemalo vid.

Ljudje so nehali prepevati in vsi so gledali v ono stran. Naposled je rekel Soroka: „Mar je to čudo ali kaj... Tam je vendar zahod, a zdi se, kakor bi sonce vzhajalo?“

In res, ona svetloba je kar rasla. Iz točke je nastal obroček, iz obročka obroč — iz daljave se je zdelo, kakor da je kdo obesil nad zemljo velikansko zvezdo, sipajočo neizmerne bleske.

Kmitic in njegovi ljudje so začudeno gle-

dali to svetlo drgetajočo prikazen in niso vedeli, kaj imajo pred seboj.

V tem je dospel od Krušina kmet z vozom. Kmitic se je obrnil k njemu ter opazil, da drži čapko v roki in moli, gledaje v ono svetlobo.

„Kmet,“ ga vpraša gospod Andrej, „kaj se tam tako svetli?“

„Jasnogorska cerkev!“ je odgovoril kmet. „Slava presveti Devici!“ je zaklical Kmitic in se odkril; za njim so storili isto njegovi ljudje.

Po toliko dneh trpljenja, obupa in omahovanja je gospod Andrej nenadoma začutil, da se je zgodilo z njim nekaj čudovitega. Komaj sta zabrnili na njegovo uho besedi „jasnogorska cerkev“, že ga je žalost zapustila.

Viteza je prevzela neka neizrekljiva bojazen, polna spoštovanja, a obenem nezna velika, blaga radost. Od te cerkve, bleščeče se z višine v prvih sončnih žarkih, se je odbijala nadeja, katere gospod Kmitic že dolgo ni poznal, tolažba, katero je zaman iskal, nepremagljiva sila, na katero se je hotel opreti. Vanj je stopilo neko novo življenje in mu začelo krožiti po žilah obenem s krvjo. Oddahnil se je tako globoko kakor bolnik, ki se budi iz vročice, iz nezvesti.

A cerkev se je lesketala vedno bolj, kakor da je vsrkala vase vso sončno svetlobo. Vsa krajina je ležala pred njo, ona pa je gledala nanjo z višine, kakor bi hotela reči, da je njena varuhinja in pokroviteljica.

V tem se je oglasil zvon v tistem zraku.

Vsi so skočili s konj, poklekli na cesti in začeli moliti litanije. Kmitic je molil na-

prodajali odpustki iz kovine in voska, sveče, podobe, škapulirji. Val ljudstva je plaval povsod svobodno.

Vrata so bila široko odprta. Kdor je hotel, je šel noter, kdor je hotel, je šel ven. Na zidovih, pri topovih ni bilo niti enega vojaka. Očividno je čuvala cerkev in samostan sama svetost kraja — morda pa so zaupali tudi v pismo Karla Gustava, s katerim je bil zagotovil varnost.

II.

Od vrat trdnjave so se plazili na kolenih proti cerkvi kmetje in žlahta, meščani iz raznih krajev, ljudje vsake starosti, obojega spola in vseh stanov ter prepevali pobožne pesmi. Ta reka je plavala zelo počasi in njen tok se je ustavljal vsak hip, če je postala gneča pretesna. Praporci so plapolali nad njimi kot mavrica. Včasih so pesmi umolkile in trume so začele moliti litanije. Takrat se je grom besed razlegal iz enega konca v drugega. Med pesmijo in pesmijo, med litanijami in litanijami so trume molčale in se tolike s čelom ob zemljo ali se metale ob tla; slišali so se le proseči in presunljivi glasovi beračev, ki so sedeč ob obeh bregovih ljudske reke javno kazali svoje pohabljenosti ude. Njihovo vpitje se je mešalo z žvenketom drobiža, ki so ga metali v kositrne in lesene sklede. In zopet se je reka glav pomikala dalje in zopet so brnele pesmi.

Oim bolj se je bližal val cerkvenim vratom, tem bolj je ogenj naraščal in se izpreminjal v navdušenje. Videl si proti nebu dvignjene roke, navdušene oči, obraze, blede od ganjenja ali razžarjene od molitve.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

MATEVZ RAINER:

MOJI SPOMINI

(S to številko nadaljujemo zapiske Matevža Rainerja)

Razno učenje

Ker vsled težke bolezni mojega brata Folteja ni bilo nič z mojim študijem, sem pač moral doma prijeti za vsako delo. Kakor se hočejo mnogi po končani šoli pobahati, da so močni in hočejo biti enaki z odraslimi, sem bil tak tudi jaz. Kaj je bilo? Dobil sem škodo (kilo), ter vrhu tega s šestnajstim letom težko obolel. Otekli so mi udi, posebno v členkih. Enkrat ena stran, potem druga. Ležal sem v postelji v hudih bolečinah kot snop. Zdravnika nisom klical. A prišel je k meni dobri sosed Mežnarjev Jurij (Irgl). Ta je trpel svojčas tudi na podobni bolezni in se zdravil po Kneippovem receptu. Sploh so se pri Mežnarju veliko kneipali. To metodo je Jurij tudi meni svetoval in je rekel, da bo on vodil pri tem vse delo. Napravimo „suho kopel“ je rekel. Djali so senen zdrob v škaf, in nalili vanj vrele vode. Nad škaf so me slečenega posadili, me obvil dobro v volnene koce, tako, da ni mogla odhajati vroča para kam drugam, kot na moj život. V tej strašni vročini sem moral vztrajati pol ure. Gledal sem na steni visečo uro, kdaj bo zadnja minuta — sekunda — potekla. Saj je bila para tako vroča, da sem dobil po nogah mehurje. Ko je ta čas potekel, so me postavili na tla, ter me z mrzlo vodo hitro umili in obrisali. Učinek te suhe kopeli je bil tak, da sem se mogel že deloma sam premikati v pripravljeno postelj, kjer so me dobro odeli. Bil sem kot preroben, ter sem potem tudi počasi ozdravel in prišel tudi k moči. Zdravljenje po Kneippu je pa res dobro, samo držati se moraš predpisov. To vé posebno dobro pd. Črnejeva mama v Zgornji Vesci, ki je že mnogim ljudem v težki bolezni pomagala.

Akoravno so se mi po težki bolezni zopet vračale moči, me je skrbelo kaj bo prinesla bodočnost in ali bom mogel opravljati še nadalje vsa kmečka dela, ki so bila v tedanjem času, ko ni bilo še strojev, težka. Zaradi tega sem se odločil, da bom prejel za vsako lažje delo, ki se mi bo ponudilo.

Ze prej omenjeni Mežnarjev Jurij je začel po prestani (moji podobni) bolezni, ko je uvidel, da ne bo za težaka — imel je bolečine v nogi in je težko hodil — ker je imel zelo tanek posluh, z godbo. Najprej se je lotil harmonike, potem klarineta, potem roga (Flügelhorn), in še vseh drugih vrst pihal. Imel je potem svojo godbo, katera je bila daleč okrog ena najboljših. Samo

Pri cerkvenih vratih se je gneča še povečala. Človeška telesa niso tvorila več reke, temveč tako trden most, da bi lahko hodil po glavah, ramah, ne dotakniviši se z nogo tal. Prsim je zmanjkalo sape, telesom prostora, le duh jih je oživiljal in jim dajal železno odpornost. Vsak je molil, nihče ni mislil na kaj drugega, vsak je nosil na sebi gnečo in težo vse te množice, a nihče ni klonil in vsak je čutil v sebi silo za tisoče in s to silo se je rinil naprej zatopljen v molitve, opojen, navdahnjen.

Kmitic, ki se je plazil s svojimi ljudmi v prvih vrstah, je dospel s prvimi vred v cerkev; potem ga je val odnesel v čudovito kapelico, kjer so se trume vrgle na obraz, plakale, se dotikale z rokami tal in jih navdušeno poljubovale. Tako je ravnal tudi gospod Andrej; ko pa se je naposled drznil dvigniti glavo, ga je občutek razkošja, sreče in obenem smrtnega strahu skoraj spravil ob zavest.

V kapelici je bil rdečkast mrak, kate-rega plameni sveč, gorečih pred oltarjem, niso mogli popolnoma razpršiti. Barvasta svetloba je padala tudi skozi šipe in ves ta rdeči, vijoličasti, zlati, ognjeni blesk je drgetal na stenah, se plazil po kipih, kri-vinah, prodiral v temne globine ter odkrival nekake nejasne predmete, ki so bili kakor pogreznjeni v sen. Tajinstveno br-lenje se je razširjalo in se vezalo z mrakom tako neznatno, da je izginila vsaka razli-ka med svetlobo in temo. Sveče na oltar-ju so imele zlato zarjo. Dimi iz kadihnic so tvorili škrlatasto meglo; beli ornat re-dovnika, ki je opravljal sveto daritev, se je svetil v mavričnih barvah. Vse je bilo tu le

godala razen basa (Folteja) ni obvladal. Ker so pa gosli „mati muzike“ ga je začelo mi-kati, da bi igral tudi ta sicer težek instru-ment. Imel je brata Rupeja, bil je ta 4 leta mlajši od mene. Tudi ta naj bi igral na gosli. Imel je za glasbo, kot vsa Mežnar-jeva družina, dober talent. Ker je vedel, da se brat sam ne bo rad učil, me je Jurij povabil, naj bi se istočasno učila njegov brat in jaz. To povabilo sem rad sprejel. Tako smo res začeli na zimo 1899. Učili smo se sicer trije, ker z nama novincema je vadil še kapelnik Jurij, akoravno je bil v notah mojster, je le potreboval spretno-sti v prstih in drži loka.

Ko smo tako vadili nekaj zim, in se po-kazali javnosti kaj znamo, je povabil ka-pelnik zraven še dobrega klarinetista Kajž-nika - Jozija Stroja, flavtista Andreja Pli-šeka in Hanzeja Stroja, pd. Lipejevega iz St. Ilja, ki ga je naučil naš Jurij na veliki bas (Folteja). Sedaj je bil takozvani „sextet“

Moja šubara

(Pripoveduje Alojzij Vauti, selski župnik)

O ti moja šubara, kako si mi zdaj v mr-zli zimi ljuba, ker si tako mehka in topla! Kaj pa je to — šubara? me vprašujete.

Šubara je zimska kučma iz posebnega ovčjega krzna, podložena z mehko jagnje-tino. Zgoraj je nagubana tako, da se gube lahko raztegnejo in dobi kučma podolgasto obliko kot stožec. Tako jo lahko potegneš čez čelo in ušesa, da ti v hudem mrazu uhlji ne zmrznejo. Domovina šubare je Sr-bija. Tam rede mnogo ovac, pa imajo po-zimi tudi hud mraz. Proti njemu zavaruje-jo svoje glave s kučmami, ki jih imenujejo „šubare“.

„Ali ste torej šli v Srbijo po njo?“ me boste radovedno vprašali. Ne, nisem šel jaz po njo, šubara je sama prišla k meni! Ne verjamate? Poslušajte:

Ravno pred 20. leti je bilo. Od februarja 1943 dalje sem že bil v preiskovalnem za-poru pri deželni sodnji v Celovcu. Gestapo me je zaprla in potem šele poizvedovala in iskala, kaj sem se morda pregrešil zoper nemški tretji rajh. No, saj se človek po-mašem vsemu privadi in tudi jaz sem se prilagodil temu zaprtemu življenju in kar lahko prenašal razne nevšečnosti. Delo v knjigovodstvu se mi je kar dopadalo. Pazni-ki z nami niso slabo ravnali. Vsakdanjega sprehoda po dvorišču smo bili potrebni in smo se ga veselili. Pa je prišla hladna je-

napol vidno, napol zakrito, nadzemeljsko: blesk nadzemeljski, mrak nadzemeljski — vse tajinstveno, svečanostno, blagoslovlje-no, napolnjeno z molitvijo, oboževanjem, svetostjo...

Iz glavne cerkvene ladje je prihajal šum človeških glasov kakor šum morja, tu pa je vladala globoka tišina, katero je motil edini glas redovnika, ki je opravljal sveto opra-vilo.

Slika je bila še zakrita, zato je pričako-vanje dušilo diš v prsih. Videti so bile le oči, uprte v ono stran, zamaknjeni obrazi, kakor da so se že poslovili od pozemelj-skega življenja, roke, zložene pred usti ka-kor pri angelih na slikah.

Spev redovnikov so spremljale orgle, ki so dajale tako nežne in sladke glasove, kakor bi se oglašale nadzemelske piščali. Včasih se je zdelo, da žubore ti glasovi kakor voda v vrelcu, včasih pa so padali ti-ho in gosto kakor majnikov dež.

V tem je zagrmel groc tromb in kotlov — strah je preletel srca.

Zagrinjalo pred sliko se je odprlo na dve strani in potok briljantne svetlobe se je zlil od zgoraj na pobožno ljudstvo.

Stoki, joki in kriki so se razlegali po ka-pelici. „Salve Regina!“ je zavpila žlahta, „monstra Te esse matrem!“¹⁰ Kmetje pa so klicali: „Najsvetejša Devica! Devica zlata! Kraljica angelska, reši nas, pomagaj, poto-laži nas in usmili se nas!“

In dolgo so grmeli ti kriki, pomešani s stokanjem žensk, s tožbami nesrečnih, s

¹⁰ Pozdravljena, Kraljica. Pokaži, da si mati! — (Poljski plemiči so radi molili in govorili latinski.)

popoln. Za tedanje čase velika redkost, po-sebno za podeželje. To se je hitro razneslo po vsej okolici.

Za našo godbo so zvedeli Peter Marko-vič, akademski slikar v Rožku, dalje g. Božič gostilničar in mizarski mojster v Ko-tu ter Nandej Brežan gostilničar v Gorin-čicah. Vsi za glasbo nadarjeni in pri ljud-stvu vsled vzornega obnašanja zelo priljub-ljeni moške. Naprosili so našega kapelnika, če jih vzame v družbo, kar jim je ta rad dovolil. Godli so na sledeče instrumente: Markovič je obvladal kitaro in citre, Nan-dej Brežan istotako, Božič (Wosserman) pa violončelo. Tudi France Router, tedaj na konservatoriju, je prišel k nam. Vsi ti moške so morali radi njih rodoljubja veliko pre-stati. Pri tem še omenim, da je bil Peter Markovič zelo dober slikar-umetnik. Naj-več je slikal v cerkvah. V Ljubljani, Zagre-bu in v cerkvi na Peravi pri Berljaku, kjer so tudi njegove freske. Pri nas v Logi vesi je naslikal več križev (znamenj). Čeravno je dokončal to umetniško delo že pred o-kroglo 40 leti, je še danes tako, kot bi bilo včeraj storjeno.

sen in nato mrzla zima. Vsak drugi dan je bil sprehod že ob sedmih zjutraj. Bili smo gologlavi in nas je zeblo, s prehladom pa se je pojavil nahod in kašelj. Nekoč smo si iz papirja izgotovili neke vrste čepice, a paznik nam jih ni pustil nositi, ker da je to proti predpisom. Pokrivalo je smel nositi le tisti, kateremu je zdravnik izstavil spri-čevalo.

Od časa do časa me je v zaporu obiskala gospa Anica dr. Justinova iz St. Vida nad Ljubljano. Ta kraj je bil takrat pod nem-ško oblastjo. Potožil sem ji, kako me na sprehodu in v mrzlih hodnikih v glavo zebe.

„O, tu se pa da pomagati,“ me potolaži. „Moj možek ima dve kučmi. Kupil ju je, ko je služboval kot vojaški zdravnik v Nišu v Srbiji. Eno ti gotovo rad odstopi!“

In res! Ne dolgo potem me obiščeta oba in mi izročita lepo novo šubaro. Kako pri-jetno me je grela v glavo! Nosil sem jo, noben paznik se ni obregnil obme zaradi nje. Menda so vsi mislili, da imam dovo-ljenje od zdravnika.

Dne 25. januarja 1944 so me poslali k obravnavi v Gradec. Po prihodu vlaka nas je večje število jetnikov v vrsti ob hudem mrazu moralo čakati pred postajo, da so nas avti razvozili na razne kraje. Bil sem pa dobro oblečen, ogrnjen s širokim pla-ščem znamke „Klera“, na glavi pa šubaro.

prošnjami bolnih in pohabljenih, naj stori čudež.

Kmitica je skoraj zapustila zavest; čutil je le, da ima pred seboj neizmernost, ka-tere ne more razumeti in pred katero vse izgine. Kaj je bil ves obup spričo tega upa-nja, kateremu ni bilo prostora v njegovi notranjosti; kaj vsa nesreča spričo te tolaž-be; kaj švedska sila poleg te obrambe; kaj človeška zloba spričo takega pokrovitelj-stva?...

Tu so obstale njegove misli in se spreme-nile v sama čustva; pozabil je in se ni mogel zavedati, kdo je, kje je... Zdelo se mu je, da je umrl, da leti njegova duša z gla-sovi orgel, da se meša z dimom kadihnic; roke, navajane meča in razlivanja krvi, je dvigal kvišku in klečal opojen, zadivljen.

Vtem je maša minila. Gospod Andrej sam ni vedel, kako se je naposled zopet znašel v glavni cerkveni ladji. Duhovnik je govoril s prižnice, a Kmitic še dolgo ni ničesar slišal, ničesar razumel kakor člo-vek, ki se je prebudil iz sna in ne opazi takoj, kje se neha sen, a kje se začenja resnica.

Prve besede, ki jih je slišal, so bile: „Tu se izpreminjajo srca in poboljšavajo duše; niti šved ne premore te moči, kakor po temi brodeči ne premaga prave svetlobe!“

„Amen!“ je rekel v duhu Kmitic in se začel tolči po prsih, ker se mu je zdaj zde-lo, da je težko grešil, sodeč, da je že vse propadlo in da ni od nikoder rešitve.

Po končani pobožnosti je ustavil prvega redovnika, ki ga je srečal, in mu javil, da bi rad govoril s prednikom v zadevi samo-stana in cerkve.

Mimogredoči so obstajali pred nami, nas zvedavo ogledovali, mene še posebno, ker sem v plašču in pokrivalu menda res bil videti kakor ruski ali srbski popje.

Obravnava je srečno iztekla. Bil sem o-proščen in sem potem 8 mesecev zopet užival svobodo na svojem službenem me-stu na Zgor. Štajerskem, toda jeseni 3. oktobra so me tam zopet aretirali. Slutil sem, da ne samo za par dni, da se bo tre-ba pripraviti na zimo. Zato sem oblekel čimveč zimske obleke, plašč, in sem se-veda tudi šubaro posadil na glavo. Kako dobro mi je služila posebno na 29-dnev-nem transportu iz Berlina do Straubinga križem krašem po Nemčiji v mrzlih tednih decembra in januarja. Včasih mi je služila kot blazinica pod glavo, največkrat pa sem jo potegnil ponoči čez čelo in ušesa in še nos je našel v njej toplo zavetje. V kaznil-nici v Straubingu sem moral z vso obleko tudi njo oddati, dobil sem kazensko mon-duro in čepico.

Začetek maja mi je ob zrušitvi tretjega rajha prinesel svobodo. Pripeljal sem se do-mov v priberačeni obleki in angleški voja-ški bluzi. Leto pozneje pa sem po pošti prejel vso odloženo obleko z obuvalom in šubaro, pozneje tudi žepno uro z verižico.

Tako je zvesta šubara prišla za menoj in mi pozimi še vedno dobro služi.

Ko sem prišel z njo prvičkrat v šolo med svoje malčke, sem jo kazal in rekel: „To je mučij! Glejte, kako skače!“ Spretno sem s prsti sunil šubaro, da je skočila enemu otroku v obličje. Od tega časa jo vsi po-znajo kot „mučija“. Ko pridem v šolo, vse pogleda nanjo in kliče: mucej, mucej! Prej sem otrokom večkrat naredil veselje: vrgel sem šubaro v zrak in vsak je hotel „mu-čija“ uloviti. Cel kup otrok se je včasih pri tem valjal po tleh, mucej pa je v tem tepežu zgubljal svojo dlako. Zato ga zdaj varujem in ga ne prepuščam otrokom v ro-ke, pač pa včasih šubaro nategnem in po-sadim kateremu dečku na glavo. Njemu se to imenitno zdi, da ima kapo kot škof, drugi pa imajo z njim svoj halo.

Moja tajnica rada pregleduje modne zvezke in cenike modnih trgovin. Zadnjič se je zagledala v cenik veletrgovine „Que-le“. Naenkrat zakliče: „Gospod, vaša kapa je pa zdaj moderna! Glejte tu!“ In res vi-dim v ceniku bujnega mladeniča, ki se sme-ji in kaže bele zobe. Zakaj je tako dobre volje? Na glavi nosi kapo, kakor je moja šubara, le malo bolj sivkasta je.

Če modni zvezki ponujajo take kučme, je dokaz, da so moderne. Dvajset let mi služi šubara in sedaj je celo postala mo-derna. No, zdaj bom glavo še bolj pokon-ci nosil. Če sem starokopiten v drugi oble-ki, sem pa vsaj na glavi moderen!

Prednik ga je takoj sprejel. Bil je to pri-leten človek, ki se je že bližal večeru svo-jega življenja. Obraz je imel nenavadno mil. Črna gosta brada mu je obkrožala obličje, oči pa je imel modre, mirne in pre-sunljive. V svoji beli obleki je bil podoben svetniku. Kmitic je poljubil rokav njegove obleke, on pa ga je stisnil za glavo in ga vprašal, kdo je in odkod prihaja.

„Prihajam z Zmudže,“ je odgovoril go-spod Andrej, „da bi služil najsvetejši De-vici, tlačeni domovini in zapuščenemu kra-lju, proti kateremu sem do sedaj grešil, kar bom vse obširno povedal pri sveti izpovedi. Prosim pa, da bi mogel biti izpovedan še danes ali pa vsaj do jutri zjutraj, ker me pri-ganja do tega žalost nad grehi. Svoje pravo ime ti, častiti oče, tudi povem pod spo-vedno tajnostjo in ne drugače, ker so ljudje zelo zavzeti proti meni in me lahko ovi-rajo na poti poboljšanja. Pred ljudmi se ho-čem imenovati Babinič po nekem svojem posestvu, na katerem gospodari sovražnik. Sedaj pa prinašam važno novico, ki jo po-trpežljivo poslušaj, častiti oče, ker gre za usodo svetlišča in samostana.“

„Pohvaliti moram, gospod, tvoj sklep, da se hočeš poboljšati,“ je odgovoril prior Kordecki. „Gledé spovedi ustrezem takoj tvoji želji, a sedaj poslušam.“

„Dolgo sem potoval,“ je rekel nato Kmi-tic, „mnogo sem videl in grozno trpel... Povsod se je sovražnik utrdil, povsod dvi-gajo krivoverci svoje glave, da celo kato-ličani prehajajo v sovražni tabor, ki je po-stal po pridobitvi dveh stolic predržen in namerava sedaj iztegniti svoje brezbožne roke na Jasno goro.“ (Dalje prihodnjič)

Ves Jeruzalem je bil pokonci!

(Nadaljevanje s 3. strani)

lja, da njegov namestnik prehodi križev pot v istem duhu trpljenja in ponižnosti kot Kristus. Papež Pavel VI., oblečen v bel plašč, je bil od vseh strani obkoljen od vojakov z rdečimi rutami na glavi in ti so ga bolj nesli na rokah kot spremljali čez vse te stopnice in so ga zakrivali pogledom ljudi, tako da se je le tu in tam prikazala njegova bela kapica. Tako je bila procesija vsa zmešana in raztrgana in ljudje so spraševali, kje je sploh „Kidis baba“.

Ob Peti postaji Simona iz Cirene se začne dvigati pot navzgor in ob Šesti postaji Veronike je bil sv. oče že tako zmučen, da se je vsaj za 20 minut ustavil v tej kapeli sv. Veronike. Drugi so šli naprej in skupina vojakov s sv. očetom je ostala daleč od zadaj. Vse se je razpršilo in šele nekaj po šesti uri zvečer se je ta skupina vojakov s sv. očetom pojavila pred vrati cerkve Božjega groba. Vojaki so imeli strog ukaz od kraja, da svetega očeta varujejo dobro, da se mu kaj ne pripeti. To so storičili čisto na orientalni način. Ko so ga pripeljali pred vrata cerkve, sem videl sv. očeta, kako je trudno zmajeval z glavo, češ da take procesije pa še ni doživel. Vendar je bilo romanje čisto v duhu pokore, žrtve in ponižnosti. Kot takega je sprejel sv. oče in je bil najbrž notranje vesel te žrtve. Prehodil je tako križev pot peš, sredi med vojaki od ljudstva skoraj nepoznan, približno tako, kot je Jezus hodil po tej poti na veliki petek.

Stara vrata cerkve božjega groba so se za njim takoj zaprla, tako da je le malo cerkvenih dostojanstvenikov, patriarhov in škofov moglo prisostvovati tihi maši sv. očeta. Kakšna razlika med slovesnim vzhodom papeževim v cerkvi sv. Petra v Rimu in med tem vzhodom v tej majhnosti in ponižnosti! Po sv. maši se je sv. oče v francoskem jeziku zahvalil Bogu za to romanje in je javno prosil Boga za odpustanje grehov celega sveta. Malo pred sedmo uro zvečer je bila maša končana in sv. oče je šel na Kalvarijo, ki je pod isto streho sedaj kot cerkev Božjega groba. Tam je poljubil tla, na katera so padale kaplje Kristusove krvi s križa za naše odrešenje. Po skoraj 2000 letih se je apostol Peter v osebi svojega naslednika papeža Pavla VI. vrnil na ta kraj Učeničkove smrti in je tam prisrčno molil: „Molimo te Kristus in te hvallimo, ker si s svojim križem svet odrešil.“

Seveda je mogel biti sv. oče na tem svetem kraju Gospodove smrti le komaj deset minut, ker se je kmalu potem pojavil spet pred vrati cerkve v istem spremstvu. Vodili so ga spet tako, da je hodil peš po ozkih ulicah mračnega mesta navzgor do kraja, kjer se pričinja spet cesta za avtomobile. Zdelo se mi je, da se je ponovila

tista pot, ko so vojaki zvezanega Jezusa vodili skozi temno mesto v hišo velikega duhovna. Papeža so nato odpeljali v malo hišo, v kateri stanuje papeški zastopnik, apostolski delegat, sredi Olske gore. Tam je majhna, a lepa kapela, zgrajena čisto v slovanskem duhu in posvečena svetima bratoma Cirilu in Metodu in v njej je oltar posvečen spominu blaženega Nikolaja Tavliča, hrvatskega frančiškana, ki so ga muslimani tu v Jeruzalemu pred stoletji, ko so divjali proti kristjanom, sežgali. Tako so to noč delali družbo sv. očetu v njegovi molitvi in trpljenju naši slovanski svetniki, katerih se spominjajo tudi na tem svetem mestu. — L.

(Konec prihodnjič)

Heimliches Europa

(Nadaljevanje s 3. strani)

mand es wagen mag, seine Kinder zum slowenischen Schulunterricht anzumelden.

Die Dinge werden nur dann verständlich, wenn man die Verhältnisse in Kärnten kennt und weiß, daß heute an maßgebenden Stellen, auf den Behörden wie in den Schlüsselpositionen des politischen und wirtschaftlichen Lebens, zum großen Teil wieder genau die gleichen Leute sitzen, die früher die schlimmsten Slowenenfresser waren, die im Jahre 1942 die Aussiedlung der Slowenen leiteten und die ganz offen die völlige Ausrottung des Slowenentums als Ziel verkündeten. Bei der intensiven deutschnationalen Propaganda und der weitgehenden wirtschaftlichen Abhängigkeit der Slowenen von deutschnationalen Grundbesitzern oder Arbeitgebern ist es eher ein Wunder, daß sich überhaupt noch so viele Slowenen offen zu ihrem Volkstum bekennen; den slowenischen Eltern, die es selbst unter dem Druck des deutschnationalen Terrors noch wagten, ihre Kinder für die slowenische Schule anzumelden, kann man wahrhaftig Heldengesinnung bescheinigen.

Aber was ist vom Standpunkt des Naturrechts und unter dem Aspekten christlicher Ethik zu dem Kampf gegen das Kärntner Slowenentum zu sagen? Freilich darf nun nicht verschwiegen werden, daß das Jahr 1957 den Kärntner Slowenen die Erfüllung eines längst gehegten Wunsches brachte: die Schaffung eines slowenischen Gymnasiums in Klagenfurt. Die Schaffung dieses Gymnasiums bedeutet — und es wird von den Slowenen dankbar anerkannt —, daß in Zukunft für die Kinder der Kärntner Slowenen kultureller Aufstieg grundsätzlich nicht mehr an die Gefahr der Germanisierung gekoppelt ist. Die Begründung des slowenischen Gymnasiums, das freilich bis jetzt noch kein eigenes Gebäude besitzt, sondern in den Nachmittagsstunden die Schulräume eines deutschsprachigen Gymnasiums benutzen darf (die Erfüllung des Versprechens der Errichtung eines eigenen Gebäudes wurde immer noch hinausgezögert), ist ohne Frage ein Fortschritt gegenüber der gymnasiumslosen Zeit; man kann aber fragen, und viele Slowenen stellen mit Sorge diese Frage, woher denn auf weite Sicht die Schüler des slowenischen Gymnasiums kommen sollen, wenn die sloweni-

Talne obloge (Bodenbeläge) dobavi oziroma polaga

PODJUNSKA TRGOVSKA DRUŽBA
bratje RUTAR & Co.
Dobrla ves-Eberndorf tel. 04236-281

schen (zweisprachigen) Volksschulen mehr und mehr zurückgedrängt, ja auf den Aussterbe-Etat gesetzt werden und damit auch der Schülernachwuchs für das Gymnasium aufhört.

Wir haben versucht, die Situation so zu schildern, wie sie ist. Zwar genießen die Kärntner Slowenen in den gut österreichisch gesinnten Kreisen außerhalb Kärntens viele Sympathien; echte österreichische Mentalität ist weitherzig und aufgeschlossen; des echten Österreichers Devise ist: leben und leben lassen, das heißt: jedem seine Art lassen. Aber diese gut österreichische Gesinnung ist leider gerade in Kärnten nicht die vorherrschende.

Die deutschnationalen Kreise in Kärnten, die lautstark den Markt der Meinungen beherrschen und auf die sämtliche politischen Parteien Rücksicht nehmen zu müssen glauben, werden ihr Ziel erst dann für erreicht halten, wenn es in Kärnten keine slowenische Volksgruppe mehr gibt und selbst im letzten Bergdorf der Karawanken die slowenische Sprache verklungen ist. Die Methoden, deren sich diese Vorkämpfer des „Deutschtums“, die selber vielfach slowenische Renegaten oder Nachkommen von solchen sind, bedienen, können einem die Schamröte ins Gesicht treiben. Hier werden Methoden praktiziert, die in vollem Umfange die Bezeichnung „Seelenvergiftung“ verdienen. Es fängt an mit der Verfälschung der Statistiken, bei denen in Kärnten statt des Wortes „Muttersprache“ der Begriff „Umgangssprache“ figuriert, um so den wirklichen Stand der Nationalitäten zu verschleiern. Die übrigen Praktiken, die von der systematischen Suggestierung von Minderwertigkeitskomplexen bis zum offenen Terror reichen, erinnern in jeder Hinsicht an die Methoden, die der Nazistaat gegenüber den Slowenen

praktizierte; kein Wunder, da, wie gesagt, in Kärnten heute wiederum die gleichen Personen in Schlüsselpositionen sitzen wie damals. — Jeder Freund Österreichs kann nur wünschen, daß überall in Österreich, auch in Kärnten selber, die Anständigen so zahlreich und so einflußreich werden mögen, daß sie diesen Praktiken der deutschnationalen Claque in Kärnten, die die schwierige Lage einer kleinen Volksgruppe ausnutzen, um ihr den Garaus zu machen, Einhalt gebieten können. Wenn das nicht geschieht, so darf wohl offen ausgesprochen werden, daß Österreich sein Eintreten für die Südtiroler moralisch unglaublich macht. Hatte ich Unrecht, wenn ich zu Beginn des Wortes „Seelenvergiftung“ gebrauchte und die Methoden der Germanisierung in Südkärnten mit der heutigen (d. h. seit 1945) Situation in Südtirol verglich? Was in Südtirol nicht (jedenfalls seit 1945 nicht mehr) geschieht, das geschieht in Südkärnten in Permanenz: das Attentat gegen die Seele jedes einzelnen Slowenen; denn jeder einzelne Slowene wird hier ständig der Versuchung ausgesetzt, sich seines Volkstums zu schämen und es zu verraten.

(Dalje prihodnjič)

NEKAJ O „HLADNI VOJNI“

„Hladna vojna“ je novi izraz za stari običaj. Ena država vodi čisto hladno vojno proti drugi državi. Kako? Tako, da vrši proti drugi sovražno propagando, grozi, povzroča nezaupanje do te države, posluhuje se vseh mogočih spletk (mahinacij) proti drugi državi, ne da bi prekinila z njo diplomatske odnose.

Hladno vojno moramo vsekakor obsoditi, ker država, ki vodi hladno vojno, očitno noče rešiti svojih sporov z drugo državo na mirnem način, z mirnim pogajanjem. Takva vojna je tudi očitna krivica, ker povzroča ogroženi državi ogromne stroške za mere varnosti, ki jih mora ogrožena država podvzeti za vsak slučaj. Hladna vojna nadalje povzroča stalen strah v drugi državi, bega ljudstvo, zaostruje mednarodno napetost in končno vodi do prave, vroče, krvave vojne.

Gostilna Mažej, Sele

išče natakario (lahko tudi začetnica). Plača preko pogodbe. Stanovanje in hrana preskrbljena.

Ponudbe poslati na:

ALBIN LEXE, gostilničar,
SELE (ZELL PFARRE)

Šport

HOKEJ NA LEDU

IEV:KAC 8:3 (1:1, 4:2, 3:0)

S tem porazom bi se skoraj razbili upi KAC na osvojitev prvega mesta v prvenstvu avstrijskih hokejistov. Atleti se morajo še pomeriti z ekipo z Dunaja in, če zmagajo, so avstrijski prvaki.

BOZEN:KAC 6:4 (1:2, 2:2, 3:0)

V tekmi za „Alpenpokal“ je HC Bozen premagal KAC. V prvih dveh polovicah je igral KAC kot bodoči zmagovalci in je igro izgubil šele v zadnji tretjini. Bozen je potem neprenehoma napadal gol Korošcev, ki ga je branil mladi vratar Hübner. Tudi on ni mogel preprečiti poraza naših. Vsi drugi igralci KAC so bili živčno in telesno preobteženi. S tako in podobno igro si bodo Celovčani težko pridobili naslov prvaka.

RUSI V CELOVCU

Rusija, ki je svetovni prvak v hokeju, igra 26. januarja 1964 v Celovcu. Nadalje igrajo v Celovcu še: Švedi, Finci in ČSSR.

ŠPORTNIK LETA — HEINRICH THUN

Metalec kladija Thun, ki predstavlja edinega avstrijskega atleta mednarodne vrednosti, je bil izvoljen od predstavnikov domačega časopisa za najboljšega avstrijskega športnika leta 1963.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PONEDELJEK, 20. 1.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda. — ZA NASO VAS. — 10 MINUT ZA ŠPORTNIKE, pripravlja Miro Bogataj. — 18.00 Za naše male poslušalce. — TOREK, 21. 1.: 14.15 Poročila, objave. — Poje oktet „Prežihov Voranc“. — S knjižne police. Oddaja, ki jo piše prof. Janko Messner. — SREDA, 22. 1.: 14.15 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 23. 1.: 14.15 Poročila, objave. — Dr. Anton Feinig: Lepa melodija — dragocen zaklad (I.). — PETEK, 24. 1.: 14.15 Poročila, objave. — Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh. — Bolje paziti, kot zdraviti se. Zastrupljenja z mesom in mesnimi izdelki. — SOBOTA, 25. 1.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — 18.25 Na dom obuja mi spomin. Šmarjeta pri Velikovu (II.). — NEDELJA, 26. 1.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo!

Strašna železniška nesreča v Jugoslaviji

Na progi Skopje—Beograd se je v soboto, 4. januarja, lokalni vlak Požarevac—Beograd, zaletel v brzi vlak Skopje—Beograd, ki je stal na odprti progi. V nesreči je izgubilo življenje 61 potnikov. 300 potnikov je bilo huje in lažje ranjenih. Materialna škoda je ogromna in jo cenijo na več milijonov dinarjev.

Kako se je pripetila nesreča:

Strojevodja brzega vlaka Skopje—Beograd je 200 m od postaje Jajinci dobil signal, da je aktivirana zasilna ročna zavora v nekem vagonu. Lokomotiva je začela avtomatično zavirati in vlak se je ustavil na ovinku na odprti progi. Bila je gosta megla. Strojevodja in vlakovodja sta odšla po vagonih, da bi ugotovila, kdo in zakaj je potegnil zasilno zavoro.

Po istem tiru in v isti smeri se je v tem času približeval potniški vlak Požarevac—Beograd. Strojevodja brzega vlaka je v četrtem vagonu za lokomotivo odkril aktivirano zavoro. V trenutku, ko je hotel ugotoviti, kako je prišlo do aktiviranja, je začutil strašen udarec. Vagon se je zatresel, kovčki so leteli po zraku, med potniki je nastal preplah.

V stoječi brzec se je od zadaj z vso silo zaletel potniški vlak, ki je pripeljal za njim s hitrostjo 60 km na uro.

Po izjavi preiskovalnega sodnika je glavni krivec te katastrofe vlakovni odpravnik v Jajincih Košadin Petrovič — ta se sklicuje in opravičuje z utrujenostjo —, ki ne samo, da je sporočil postaji Beli potok, da lahko lokalni vlak iz Požarevca krene, temveč je tudi na vprašanje naslednje postaje — Topčider — sporočil, da je brzi vlak 117 iz Skopja že peljal skozi železniško postajo Jajinci.

Kot je znano, je brzi vlak tedaj stal 300 do 400 m pred postajo Jajinci.

Preiskovalni sodnik je o vzroku zaustavitve brzega vlaka na odprti progi pred železniško postajo Jajinci dejal: „S pregledom plomb na zasilnih zavorah je bilo ugotovljeno, da nobena od teh zavor ni bila sprožena. Ugotovljeno pa je bilo, da je popustil varnostni ventil na četrtem vagonu za lokomotivo. Takšna napaka deluje podobno, kot če bi potegnil za zasilno zavoro.“

ZALOGA ATOMSKIH BOMB

Linus Pauling, ki je prejel Nobelovo nagrado za mir za leto 1962, je po svojem povratku iz Oslo, izjavil, da je na svetu zaloga atomskih bomb s takšno silo, ki bi v teoriji omogočila vsak dan skozi 146 let uporabo takšne eksplozivne moči, kakršno so uporabili v vsej drugi svetovni vojni.